

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

**Vampyrismus a lykantropie: Fenomén
současné fantasy literatury**

Bc. Nela Kučerová

Diplomová práce
2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Nela Kučerová**
Osobní číslo: **H10562**
Studijní program: **N6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Vampyrismus a lykantropie - fenomén současné fantasy literatury**
Zadávací katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- 1) Úvod
- 2) Vampyrismus v historickém kontextu
- 3) Lykantropie v historickém kontextu
- 4) Počátky vampyrismu a lykantropie ve fantasy literatuře
- 5) Současná fantasy literatura
- 6) Výzkum
- 7) Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Oldřich Kašpar, CSc.**
Katedra sociálních věd

Datum zadání diplomové práce: **30. dubna 2011**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2012**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.
 Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 84

Mgr. Zbyněk Andrš, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Příloha zadání diplomové práce

Seznam odborné literatury:

- MAIELLO, Giuseppe. Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy. Praha: Lidové noviny, 2005. 189 s. ISBN 80-7106-724-5.
- ŠTĚPÁN, Petr. Kniha Nosferatu: Vampýrská Bible. Třinec: Martin Toman, 2008. 166 s. ISBN 978-80-904010-0-6.
- PENZLER, Otto. Z upírů archivů 1. Plzeň: Plejáda, 2010. 637 s. ISBN 978-80-87374-20-7.
- PENZLER, Otto. Z upírů archivů 2. Plzeň: Plejáda, 2010. 732 s. ISBN 978-80-87374-63-4.
- MEYEROVÁ, Stephenie. Stmívání: Twilight sága. Praha: Egmont, 2008. 407 s. ISBN 978-80-252-0898-4.
- MEYEROVÁ, Stephenie. Nový měsíc: Twilight sága. Praha: Egmont, 2008. 464 s. ISBN 978-80-252-0899-1.
- MEYEROVÁ, Stephenie. Zatmění: Twilight sága. Praha: Egmont, 2008. 480 s. ISBN 978-80-252-0834-2.
- MEYEROVÁ, Stephenie. Rozbřesk: Twilight sága. Praha: Egmont, 2009. 604 s. ISBN 978-80-252-1160-1.
- MEADOVÁ, Richelle. Vampýrská akademie. Ostrava: Domino, 2009. 279 s. ISBN 978-80-7303-468-9.
- MEADOVÁ, Richelle. Vampýrská akademie 2: Mrazivý polibek. Ostrava: Domino, 2010. 264 s. ISBN 978-80-7303-511-2.
- MEADOVÁ, Richelle. Vampýrská akademie 3: Stínem políbená. Ostrava: Domino, 2010. 322 s. ISBN 978-80-7303-523-5.
- MEADOVÁ, Richelle. Vampýrská akademie 4: Krvavý slib. Ostrava: Domino, 2010. 367 s. ISBN 978-80-7303-547-1.
- MEADOVÁ, Richelle. Vampýrská akademie 5: Spoutání magií. Ostrava: Domino, 2010. 355 s. ISBN 978-80-7303-569-3.
- BRIGGSOVÁ, Patricia. Měsíční píseň. Ostrava: Fantom Print, 2009. 283 s. ISBN 978-80-7398-056-6.
- BRIGGSOVÁ, Patricia. Krevní pouto. Ostrava: Fantom Print, 2010. 286 s. ISBN 978-80-7398-073-3.
- BRIGGSOVÁ, Patricia. Železný polibek. Ostrava: Fantom Print, 2010. 255 s. ISBN 978-80-7398-091-7.
- BRIGGSOVÁ, Patricia. Zkřížené hnáty. Ostrava: Fantom Print, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7398-110-5.
- SMITHOVÁ, L.J. Upíří deníky: Probuzení. Praha: Fragment, 2009. 247 s. ISBN 978-80-253-0854-7.
- SMITHOVÁ, L.J. Upíří deníky: Souboj. Praha: Fragment, 2009. 231 s. ISBN 978-80-253-0955-1.
- SMITHOVÁ, L.J. Upíří deníky: Zášť. Praha: Fragment, 2010. 239 s. ISBN 978-80-253-0968-1.
- SMITHOVÁ, L.J. Upíří deníky: Temné shledání. Praha: Fragment, 2010. 271 s. ISBN 978-80-253-0969-8.
- SMITHOVÁ, L.J. Upíří deníky: Návrat. Praha: Fragment, 2010. 224 s. ISBN 978-80-253-1082-3.
- SMITHOVÁ, L.J. Upíří deníky: Soumrak. Praha: Fragment, 2011. 360 s. ISBN 978-80-253-1083-0.
- HARRISOVÁ, Charlaine. Pravá krev: Mrtví do soumraku. Praha: Baronet, 2009. 296 s. ISBN 978-80-7384-189-8.

- HARRISOVÁ, Charlene. Prává krev: Upíři v Dallasu. Praha: Baronet, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7384-243-7.
- HARRISOVÁ, Charlene. Prává krev: Mrtví pro svět. Praha: Baronet, 2010. 309 s. ISBN 978-80-7384-303-8.
- HARRISOVÁ, Charlene. Prává krev: Klub mrtvých. Praha: Baronet, 2010. 256 s. ISBN 978-80-7384-282-6.
- HARRISOVÁ, Charlene. Prává krev: Dočista mrtví. Praha: Baronet, 2010. 288 s. ISBN 978-80-7384-342-7.
- HARRISOVÁ, Charlene. Prává krev: Bezpochyby mrtví. Praha: Baronet, 2010. 323 s. ISBN 978-80-7384-361-8.
- HARRISOVÁ, Charlene. Prává krev: Všichni mrtví. Praha: Baronet, 2011. 320 s. ISBN 978-80-7384-372-4.
- CASTOVÁ, P.C.; CASTOVÁ, Kristin. Škola noci 1: Označená. Praha: Knižní klub, 2009. 299 s. ISBN 978-80-242-2576-0.
- CASTOVÁ, P.C.; CASTOVÁ, Kristin. Škola noci 2: Zrazená. Praha: Knižní klub, 2010. 317 s. ISBN 978-80-242-2631-6.
- CASTOVÁ, P.C.; CASTOVÁ, Kristin. Škola noci 3: Vyvolená. Praha: Knižní klub, 2010. 267 s. ISBN 978-80-242-2686-6.
- CASTOVÁ, P.C.; CASTOVÁ, Kristin. Škola noci 4: Nezkrotná. Praha: Knižní klub, 2010. 334 s. ISBN 978-80-242-2775-7.
- CASTOVÁ, P.C.; CASTOVÁ, Kristin. Škola noci 5: Pronásledovaná. Praha: Knižní klub, 2010. 366 s. ISBN 978-80-242-2839-6.

Prohlášení autora

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 25. 11. 2012

.....
Nela Kučerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. PhDr. Oldřichu Kašparovi, CSc. za odborné vedení diplomové práce. Také děkuji za jeho cenné rady a zkušenosti, díky nimž získala práce konečnou podobu.

Děkuji všem respondentům, kteří se účastnili mého výzkumu, za jejich přínosné odpovědi, ze kterých jsem mohla zpracovat vyhodnocení celé výzkumné části.

Dále bych ráda poděkovala svojí rodině za vytvoření stabilního a velmi potřebného zázemí.

V neposlední řadě bych ráda poděkovala Mgr. Marcele Husnajové za celoživotní podporu.

Abstrakt

Diplomová práce je rozdělena na dvě hlavní části – část teoretickou a praktickou.

Teoretická část se věnuje vampyrismu a lykantropii v historickém kontextu zejména z etnografického hlediska. Dále se zabývám teorií populární kultury, na které je fenomén fantasy literatury s upíří tematikou založen. Největší prostor je věnován samotné fantasy literatuře s upíří tematikou. Aby tato kapitola mohla být považována za komplexní, považovala jsem za nutné, byť jen okrajově, zmínit počátky vampyrismu a lykantropie ve fantasy literatuře. V kapitole zabývající se současnou fantasy literaturou předkládám podžánry, které svým zaměřením spadají do fantasy literatury s upíří tematikou. Také se věnuji obeznámení s nadpřirozenými bytostmi z literárního hlediska.

Praktická část je věnována kvantitativnímu výzkumu, jehož hlavním předmětem je dotazník, který byl předložen určitému počtu respondentů. Téma výzkumu jsem zvolila následovně: „Fantasy literatura s upíří tematikou“. Následuje vyhodnocení dotazníku, interpretace odpovědí a verifikace či falsifikace predeterminovaných hypotéz.

Klíčová slova

Vampyrismus, lykantropie, teorie populární kultury, fantasy literatura

Title

Vampirism and Lycanthropy - the phenomenon of contemporary fantasy literature

Abstract

The thesis is divided into two main parts - theoretical and practical.

The theoretical part deals with vampirism and lycanthropy in the historical context, especially from an ethnographic perspective. I also deal with the theory of popular culture, which is the phenomenon of fantasy literature with the vampire theme based. Most space is devoted to fantasy literature with the vampire theme. To this chapter may be regarded as complex, I thought it necessary, although marginally, to mention the beginnings of vampirism and lycanthropy in fantasy literature. In the chapter dealing with contemporary fantasy literature I present subgenres that fall into the fantasy literature with vampire themes. I also acquaint with supernatural beings from a literary point of view.

The practical part is devoted to quantitative research, where the main is a questionnaire, which was submitted to a number of respondents. I chose a research topic as follows: Fantasy literature with a vampire theme. Follow the evaluation of the questionnaire responses, interpretations and verification or falsification of predetermined hypotheses.

Keywords

Vampirism, Lycanthropy, Theory of popular culture, Fantasy literature

OBSAH

1	Úvod	12
2	Teoretická část	14
2.1	Vampyrismus v historickém kontextu.....	14
2.1.1	Etymologie slova upír	14
2.1.2	První veřejná zmínka o upírech.....	15
2.1.3	Vzezření upíra	16
2.1.4	Nadpřirozené schopnosti upírů.....	17
2.1.5	Protiupířská ochranná opatření.....	18
2.1.6	Upír v mytologii	19
2.2	Lykantropie v historickém kontextu.....	21
2.2.1	Etymologie slova vlkodlak.....	21
2.2.2	Vlkodlak v mytologii.....	21
2.2.3	Totemismus a šamanismus.....	22
2.3	Teorie popkultury	24
2.3.1	Vysoké vs. populární umění.....	25
2.3.2	Fenomén současné fantasy literatury.....	27
2.4	Fantasy literatura s upíří tematikou	29
2.4.1	Počátky vampyrismu a lykantropie ve fantasy literatuře.....	29
2.4.2	Současná fantasy literatura.....	30
2.4.2.1	Žánry.....	30
2.4.2.1.1	Paranormální romance (Paranormal romance)	30
2.4.2.1.2	Městská fantasy (Urban fantasy).....	31
2.4.2.1.3	Fantasy literatura pro mládež (Young Adult Fiction – YA).....	32
2.4.2.2	Nadpřirozené bytosti.....	33

2.4.2.2.1	Upír.....	33
2.4.2.2.2	Vlkodlak.....	35
2.4.2.2.3	Ostatní nadpřirozené bytosti	36
3	Praktická část	37
3.1	Kvantitativní výzkum	37
3.1.1	Téma	37
3.1.2	Stanovení hypotéz.....	37
3.1.3	Technické parametry.....	38
3.1.4	Průběh výzkumu	38
3.1.5	Zdroje respondentů	39
3.1.6	Výsledky výzkumu	41
3.1.7	Závěr výzkumu	88
4	Závěr.....	89
5	Použitá literatura	90
6	Internetové zdroje	91
7	Doporučená literatura.....	92
8	Přílohy	95
8.1	Dekret Marie Terezie.....	95

1 Úvod

V současné době je to již sedm let, co kniha *Stmívání* od spisovatelky Stephenie Meyerové spatřila světlo světa na pultech v českých knihkupectvích. Je to dostatečně dlouhá doba pro rozvoj či zánik fenoménu? Ve své době tato kniha rozpoutala živé diskuze poměrně kontroverzním tématem - vztahem mezi upírem a lidskou dívkou. Po elfech a mladých kouzelnících přišel další fenomén s celosvětovým úspěchem. V našich vydavatelských poměrech nebývá příliš časté, aby kniha vycházela v naší zemi ve stejný rok jako originál. V čem tkví úspěch a chytlavost tohoto tématu? To jsem se snažila zjistit ve svém výzkumu.

Svůj zájem o toto téma jsem ráda využila pro napsání diplomové práce. O aktuálnosti tématu nás přesvědčí pouhá návštěva knihkupectví. V oddělení fantasy již nenajdeme nadvládu typicky ilustrovaných knih od autorů uznávaných v tomto žánru. Uvidíme nepřehledné množství obálek, které u nás vyvolají pochybnost, jsme-li ve správném oddělení. Nutno si uvědomit, že takové množství knih je tam z jednoho prostého důvodu. Je o ně stále se zvyšující zájem. Současný stav je takový, že během jednoho měsíce vyjde v průměru deset nových knih spadajících do tohoto žánru. Stává se stále obtížnější najít knihu, která by přicházela s něčím novým v tomto žánru.

Někteří označují fantasy literaturu s upíří tematikou za „brak“¹. Tomuto tématu se věnuji v kapitole „*Teorie popkultury*“. Dále zde zmiňuji rozdíly mezi „vysokým a nízkým uměním“.

Abych toto téma nastínila i z antropologického hlediska, považovala jsem za důležité, vampyrismus a lykantropii vysvětlit s ohledem na etnografii, dějiny každodennosti a folklor. Neboť v současné době je představa upíra natolik zkreslená, že se svým folklorním základem mají pramálo společného. Touto problematikou se zabývám v kapitolách „*Vampyrismus v historickém kontextu*“ a „*Lykantropie v historickém kontextu*“.

¹ podřadná, pokleslá literatura (*ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>)

Ve zbývající části práce se věnuji současné fantasy literatuře s upíří tematikou. Zabývám se například jednotlivými podžánry, objasněním jejich odlišností a jak podle jakých kritérií takový žánr rozpoznáme. Dále se věnuji nadpřirozeným bytostem a jejich podobě z hlediska literárního.

Fantasy literatuře s upíří tematikou je věnována celá praktická část práce. Kvantitativní výzkum je založen na vyhodnocení responsí od jednotlivých respondentů, kteří museli splňovat pouze jedno velmi důležité kritérium. Museli sami sebe považovat za fanouška fantasy literatury s upíří tematikou. Pokud tomu tak nebylo, nebylo jim umožněno se výzkumu účastnit.

Bude jistě zajímavé sledovat následující vývoj v této oblasti. Zdali se český fanoušek fantasy literatury s upíří tematikou přesyť tímto tématem a přijdou-li autoři s novým fenoménem přinášejícím celosvětový úspěch.

2 Teoretická část

2.1 Vampirismus v historickém kontextu

Francouzský filozof a spisovatel Jean-Jacques Rousseau považoval upíry za jednu z nejlépe prozkoumaných záhad světa. Svědčí o tom jeho následující výrok: *„If there is in this world a well-attested account, it is that of the vampires. Nothing is lacking: official reports, affidavits of well-known people, of surgeons, of priests, of magistrates; the judicial proof is most complete. And with all that, who is there who believes in vampires? (Jean-Jacques Rousseau)“*²

Především zásluhou románů a filmových zpracování je v dnešní době představa upíra značně zkreslená. Upír není ani šlechtic s bledou tváří v tmavém plášti obývající hrad ve východní Evropě, ani krvelačná bestie vrhající se na každé bezmocné ženské hrdlo v dosahu.

V následujících kapitolách bych se ráda věnovala vampyrismu zejména z mytologického a etnografického hlediska.

2.1.1 Etymologie slova upír

Podle encyklopedického výkladu (konkrétně Ottovy všeobecné encyklopedie) je slovo vampýr etnografickým názvem pro slovo upír. Lingvisté se s tímto tvrzením neshodují a slova upír a vampýr považují za synonyma. Etymologický původ slova upír je zásadní problém, neboť existuje nemalé množství názorů, které původ slova vysvětlují. Je nespočet výkladů, které si navzájem protirečí. Pokud člověk není profesionální lingvista, je velmi obtížné rozlišit historicky doložený původ slova od tzv. „lidových etymologií“.

Giuseppe Maiello³ považuje za vědecky nejpodloženější (na které zároveň zakládá svoji studii) teorii, která přisuzuje slovu vampír srbský původ, jakožto

²BUNSON, Matthew: *The Vampire Encyclopedia*. Gramercy. New-York, 2000.

³MAIELLO, Giuseppe. *Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy*. Praha: Lidové noviny, 2005, Mythologie (Lidové noviny). ISBN 80-710-6724-5.

variantě staroslověnské podoby slova „Ѡpirь“, doloženého poprvé jako vlastní jméno ve tvaru Upirь v Zápisu knih prorockých z roku 1047.

Teorii o slovanském původu výrazu vampir a o jeho odvození z výrazu upír podporuje většina běžně užívaných etymologických slovníků.

Slovo upír nebylo vždy spojováno s krví (se sáním krve). Za upíra byl nejprve označován mrtvý, který opouští hrob a ohrožuje živé. „*Na základě těchto úvah budeme tedy používat výrazu upír tam, kde půjde o jednání nepokojné duše, jež opouští tělo po smrti nebo během spánku.*“⁴

2.1.2 První veřejná zmínka o upírech

První článek zabývající se upíry byl uveřejněn roku 1693 ve francouzském časopise Le Mercure Galant. Upíři jsou zde nazýváni jako *stryges*⁵ a je zde připojen polský výraz *upierz*. V článku je uvedena jedna z prvních definic upíra: „*Objevují se mezi polednem a půlnocí; přicházejí vysávat krev z živých lidí, a to v takovém množství, že jim občas vytéká z úst, z nosu a hlavně z uší. Někdy mrtvola doslova plave v krvi rozlité v jejím hrobě. Říká se, že netvor má zvláštní druh hladu, který ho nutí pojídat rubáš, v němž je jeho tělo zabaleno. V noci chodí za příbuznými a přáteli, svírá je v pevném objetí a vysává z nich krev, čímž je oslabí, vyčerpá a nakonec jim přivodí smrt. Toto pronásledování se neomezuje na jedinou osobu, nýbrž přetrvává až do zahubení posledního člena rodiny. Lze mu učinit přítrž jedině tak, že mrtvole revenanta⁶, která je i po delším pobytu v hrobě měkká, pružná, svalnatá a ruměná, někdo usekne hlavu a vytrhne srdce. Z jeho těla poté vyteče velké množství krve, již někteří lidé mísí s moukou a pečou z ní chleba, jehož požíváním se chrání před trýzněním ducha, který se pak už nevrací.*“⁷

⁴ MAIELLO, Giuseppe. *Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy*. Praha: Lidové noviny, 2005, Mythologie (Lidové noviny), 17 s. ISBN 80-710-6724-5.

⁵ striga – čarodějnice měnící se v ptáka a sající krev, v řecké tradici siréna

⁶ revenant – bytost (duch), která se po své smrti dostala nějakým způsobem zpět mezi živé (ABZ.cz: *slovník cizích slov* [online]. [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>)

⁷ MAIELLO, Giuseppe. *Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy*. Praha: Lidové noviny, 2005, Mythologie (Lidové noviny). 21 s. ISBN 80-710-6724-5.

Slovo „vampýr“ je nepochybně nejfrekventovanější ze všech výrazů pocházejících z folklorní tradice jihoslovanského lidu. Začalo se šířit prostřednictvím tisku počínaje rokem 1725. Zájem tisku se však mohl projevit až poté, co několik vzdělavců podrobilo rozboru některé z četných příhod, které se běžně odehrávaly ve vesnicích a na venkově po celé Evropě. Na konci hrůzyplného období takzvaných „honů na čarodějnice“ se tito učenci začali zajímat o upíry, neboť víra v takové nadpřirozené bytosti představovala jeden z nejvýraznějších pozůstatků evropské předkřesťanské minulosti, známé spíše pod poněkud hanlivým označením jako minulost „pohanská“.⁸

Nutno si uvědomit, že tyto příběhy byly ve své době psané jako literatura faktu. Nejednalo se o vymyšlené postavy, které vytvořili dávní romanopisci. Nemrtví jsou původu folklorního a jejich příběhy zaznamenávali uznávaní učenci.

Nemůže být vytvořen žádný obecný názor na upíra, neboť je tolik upírů, kolik je o nich příběhů. „*Skoro každá kultura (v minulosti i přítomnosti) na světě má svoje pověry ohledně navracejících se mrtvých a všechny odrážely hlediska kultury, která je vytvářela.*“⁹

Upír z etnografického hlediska je především kulturně rozmanitý. Vyznačuje se charakterovou zvláštností podle místa na světě, kde se udržuje ve folklorní tradici. Každá kultura si v minulosti stvořila vlastní představu upíra.

Ondřej Müller v úvodu antologie *Upíři, démoni a spol.* vyřkl všeřikající větu: „*Dokud budeme smrtelní, budou upíři nesmrtelní...*“¹⁰

2.1.3 Vzezření upíra

Zde bych ráda upozornila, že jsem se zaměřila na tradiční slovanskou představu upíra, neboť jak jsem již uváděla, vzezření i schopnosti upírů se odlišují od dané folklorní tradice a kultury.

⁸ více: MAIELLO, Giuseppe. *Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy*. Praha: Lidové noviny, 2005, Mythologie (Lidové noviny). ISBN 80-710-6724-5.

⁹ CURRAN, Bob. *Upíři: obsáhlá příručka o bytostech, které se plíží nocí*. V edici Cadmon. Ilustrace Alois Křesala. Praha: Dobrovský, 2008, 8 s. Cadmon. ISBN 978-80-7390-010-6.

¹⁰ *Upíři, démoni*. 1. vyd. tohoto sborníku. Ilustrace Renáta Fučíková. V Praze: Plus, 2010, 14 s. ISBN 978-80-259-0066-6.

Jelikož folklorní tradice předkládá, že upírem je mrtvý, který se vrací mezi živé, je zcela logické, že není oděn do aristokratického šatu či pláště, nýbrž do rubáše.¹¹

V žádném případě není popisován jako bytost s bledou pletí, naopak barva pokožky je označována za rumělkovou. To má za následek krev, která u upírů i po smrti proudí krevním řečištěm a jakoby vyplňovala každou buňku jeho těla. Není vyzáblého zjevu. Naopak, jeho tvář je často popisována jako odulá. Mají dlouhé nehty, ostré zuby (ne vždy nutně vyvinuté špičáky) a jsou doprovázeni pachem zatuchliny. Celý tento popis může být ovlivněn lidským přesvědčením a představou, ze které se vytvářela domnělá identita. Ta by se dnes dala přirozeně vysvětlit – odulost jako následek rozkladu a působení plynů, pach zatuchliny jako pach rozkládajícího se těla.

Názory na skutečné vzezření upíra se vždy lišily v jednotlivých výpovědích a velký vliv mělo také historické období, kdy byly ony výpovědi podávány.

2.1.4 Nadpřirozené schopnosti upírů

Pokud bychom měli vyličit schopnosti folklorních upírů, dostáváme se ke stejnému problému jako u předchozí kapitoly. Panují zde opět mylné představy a je problém rozlišit výmysl od svědecké výpovědi. Schopnosti upírů vždy závisí na jeho „etnickém původu“. Každé etnikum přiděluje upírovi jiné jméno a jiné vlastnosti.

U všech se můžeme shodnout na vlastnosti, která je primárně nejdůležitější. A sice schopnost upíra být živ z lidské krve. Další schopností je nadpřirozená síla. Upír se vždy chopí své oběti silou, které se nedá vzdorovat. A v neposlední řadě je tu upíří nesmrtelnost (samozřejmě do jisté míry).

Další schopnosti se již odvíjejí od dané kultury a folklorní tradice, ve které je upír uchováván. Ovšem k velmi častým schopnostem patří například: změna vzhledu (proměna ve zvíře, či úplné odhmotnění od fyzického těla), schopnost

¹¹ splývavé roucho, pohřební oděv (ABZ.cz: *slovník cizích slov* [online]. [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>)

paralyzovat svou oběť, dále mohou mít sexuální styky s živými (které na rozdíl od literární představy byly velmi nežádoucí). Poslední, častou schopností je schopnost létat (i v hmotné podobě).

2.1.5 Protiupírská ochranná opatření

Tato opatření nám kromě etnografických pramenů dokládají i archeologické nálezy. Jako ochrana proti upírům existovala celá škála metod, které měli zejména zabránit mrtvému, aby opustil hrob.

„Nejčastěji užívaná metoda zničení upíra spočívala v tom, že ho vytáhli z hrobu (obvykle v sobotu), ostrým kůlem mu probodli pupek a vytrhli mu srdce, jež pak spálili v ohni nebo na žhavém uhlí. Srdce se také mohlo uvařit nebo rozsekat srpem na kousky. V případě, že srdce bylo spáleno, bylo třeba sebrat všechen popel a ten buď hodit do řeky, nebo rozmíchaný ve vodě podávat nemocným. O tom, že tomuto popelu se přisuzovala léčiva a apotropaická¹² funkce, svědčí také okolnost, že se jim někdy potíraly děti nebo zvířata. V mnoha případech se však lidé spokojili s exorcistickými formulemi, jež nad hrobem pronesl kněz, a díky nim nabyli přesvědčení, že mrtvý už z hrobu nevyjde.“¹³

Kromě tohoto nejobvyklejšího způsobu mohu uvést ještě mnoho dalších praktik, mezi které patří:

- propíchnutí srdce jehlou nebo rozžhaveným železem
- obrátit tělo tváří dolů (upír se vydá špatným směrem a nedostane se na povrch)
- zatížit těžkými balvany tělo a údy (upír se nebude moci zvednout)
- zažhnutí ohně přímo v hrobě
- svázat tělo do kozelce¹⁴

¹² předmět nadaný magickou mocí zabránit vlivu zla, zlé moci (ABZ.cz: slovník cizích slov [online]. [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>)

¹³ MAIELLO, Giuseppe. *Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy*. Praha: Lidové noviny, 2005, Mythologie (Lidové noviny), 119 s. ISBN 80-710-6724-5.

¹⁴ více: MAIELLO, Giuseppe. *Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy*. Praha: Lidové noviny, 2005, Mythologie (Lidové noviny), 119 s. ISBN 80-710-6724-5.

V Rumunsku dorostl strach z upírů do takových rozměrů, že údajně stačila pouhá upírova myšlenka, aby se další lidská bytost stala také upírem.

„Hon na upíry se v Rakouskouhersku rozšířil natolik, že musela panovnice Marie Terezie vydat dekret¹⁵, jenž zakazoval otvírání hrobů a hanobení mrtvých, kterému předcházelo šetření jejího osobního lékaře, jenž na konkrétních příkladech dokázal, že nejde o vampyrizmus, ale lidové pověry. Navzdory tomuhle faktu zaznamenali etnologové ještě na počátku 20. století na slovenských vesnicích zvyk potírat veřeje¹⁶ domů a maštali česnekem, a tím byla kapitola vampyrizmus u našich východních sousedů, definitivně uzavřena.“¹⁷

2.1.6 Upír v mytologii

Upír je podle Východoevropanů zemřelý, který v noci vstává z hrobů za účelem sání krve živým, a tím dochází k přeměně na upíry.

„Upír je ze všech démonů ve slovanských mýtech patrně nejznámější. Při šíření křesťanství využívala církev staré mýty o upírech v boji proti kacířům a neznabohům. Toto Kainovo znamení bylo vypalováno nevěřícím, zlodějům, prostitutkám a dalším nežádoucím a nekonformním osobám. Všichni tito „nečistí“ lidé prý po smrti nenacházeli klid, ale stávali se upíry, kteří o půlnoci sáli krev svým obětem a obcovali s nimi, takže pak umírali vysáté nebo se samy měnily v upíry.“¹⁸

Upír ze symbolického hlediska je označován především za symbol nákazy, která nás pohlcuje. Interpretace upíra jakožto bájně postavy, která se živí krví svých obětí, je údajně představa románová. Potřeba krve je původně psychickou či duševní nákazou. *„Souvisela s mocí vlastnit, kterou určití lidé měli nad druhými, a s vůlí vládnout druhým a žít se z nich a prosazovat svůj vliv tak, aby*

¹⁵ plné znění dekretu viz. Přílohy

¹⁶ okenní rám; termín pro tesařské orámování dveří, popř. jen jeho svislé části, jež se správněji nazývají veřeje a slouží k upevnění dveřních křídel (Encyklopedie. *Lidová architektura* [online]. [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://www.lidova-architektura.cz/prehled-seznam/encyklopedie/encyklopedie-architektury-v.htm>)

¹⁷ Slovanští upíři. *Děti noci* [online]. 2011 [cit. 2012-11-13]. Dostupné z: <http://deti-noci.cz/2011/02/tajemno/mraziva-skutecnost/slovansti-upiri/>

¹⁸ AUERBACH, Loren. *Mytologie: bohové, hrdinové, mýty*. Editor Arthur Cotterell. Praha: Slovart, 2007, 106 s. ISBN 978-80-7209-778-4.

ostatní žili podle jejich přání a touhy. Upír je totiž zobrazením dominantního člověka, který se odmítá přizpůsobit světu, změnit se nebo proměnit, a který chce, aby se svět a ostatní přizpůsobili jemu a který vlastní dostatek síly nebo moci přesvědčovat, aby dosáhl svého. Co je na něm hrozného je to, že nedokáže žít sám od sebe, ale že potřebuje druhé, aby mohl žít a přežít.“¹⁹ Podle autora právě takto mnozí démoni v průběhu antiky a středověku po celém světě představovali všechny atributy upíra. Největší nebezpečí údajně spočívalo v kontaktu s upířím démonem, neboť jak se tak jednou stalo, člověk se sám stával démonem. „Upír ztělesňuje všechno, co odmítá obnovující změnu, o níž dobře víme, že je základním principem života na Zemi.“²⁰

¹⁹ COLIN, Didier. *Slovník symbolů, mýtů a legend*. Praha: Deus, 2009, 2 sv., 181 s. ISBN 978-80-87087-85-52.

²⁰ COLIN, Didier. *Slovník symbolů, mýtů a legend*. Praha: Deus, 2009, 2 sv., 181 s. ISBN 978-80-87087-85-52.

2.2 Lykantropie v historickém kontextu

Lykantropie v literatuře obecně, označuje nemoc, při které je hlavním příznakem proměna. Ne vždy se nakažený člověk mění ve vlkodlaka. Může se proměnit v jiného „dlaka“, kterého symbolizuje jiné zvíře než vlk. Není výjimkou, že se člověk nakažený lykantropií mění v medvěda nebo tygra, vlk je však nejčastější podobou.

2.2.1 Etymologie slova vlkodlak

Český výraz vlkodlak je složeninou slov „vlk“ a „dlak“. Dlak je údajně člověk, který se dokáže měnit v jakékoliv zvíře. Neexistuje však žádný věrohodný etnografický zdroj, který by tuto informaci potvrdil.

„České označení pro vlkodlaka bývá vykládáno jako odvození ze slova dlaka - kůže; tento výraz existoval ve staré češtině a zřejmě i ve staroslověnštině. Vlkodlak je v tomto pojetí tedy bytostí s vlčí kůží.“²¹

Původ slova lykantrop můžeme hledat v řečtině a v překladu znamená „vlčí člověk“ (z "λύκος" – "vlk", a "άνθρωπος" – "člověk").²²

Německý název werwolf a anglický název werewolf znamenají totéž a sice „muž-vlk“.

2.2.2 Vlkodlak v mytologii

Vlkodlaci, se stejně jako upíři, objevují především ve Východoevropských mýtech, ale jsou i součástí zvířecích mýtů v Jihovýchodní Asii. Zejména v lesnatých oblastech se lidé bojí vlkodlaků. Mnoho příběhů je vyprávěno o

²¹ *Proměna ve vlka: šamanismus, ztotožnění s totemem či vstup do bojového bratrstva.* In: Science World [online]. 2005 [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://scienceworld.cz/historie/promena-ve-vlka-samanismus-ztotozneni-s-totemem-ci-vstup-do-bojoveho-bratrstva-1947/>

²² více: POLÁK, Jaroslav. *Vlkodlaci, krtkodlaci a jiní dlaci z hlediska etymologie.* Blog.idnes.cz [online]. 2012 [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://jaroslavpolak.blog.idnes.cz/c/270384/Vlkodlaci-krtkodlaci-a-jini-dlaci-z-hlediska-etymologie.html>

ženách, které jdouce samy lesem, byly zmocněny zlým duchem a následně přinuceny se za něho provdat.

Střední a Východní Evropa popisuje v mýtech vlkodlaky následovně: „Každý, kdo se narodil s nápadným mateřským znaménkem, se zárodečnými plenami na hlavě (čapka štěstí) nebo chlupatým porostem na těle, byl pokládán za potencionálního vlkodlaka. Některé kmeny v tomto spatřovaly znamení štěstí, neboť dítě bude mít druhou tvář a bude schopné se měnit ve zvíře nebo rybu. Zlovolní současníci však v takovém dítěti viděli krvežíznivého vlka. Tato víra byla ve středověkém Rusku natolik rozšířená, že církev v 16. století odsoudila pověry kolem mateřských znamének a porostu chlupů a jejich spojování s vlkodlaky.“²³

2.2.3 Totemismus a šamanismus

Identifikace se zvířecím předkem (totemismus) můžeme vyzorovat například u Berserků, germánských bojovníků. Byla to elitní skupina bojovníků, která na sebe oblékala medvědí kůže. Berserkové se za zpěvu písní a žvýkání bylin odívali před bojem do medvědíků kůží a dostávali se do transu, ve kterém získávali medvědí sílu.

Claude Lévi-Strauss²⁴ uvádí, že u Nutků a dalších indiánských kmenů obývajících oblast dnešního Vancouveru byl vlk považován za průvodce mrtvých. Řada národů Sibíře i Severní Ameriky byla přesvědčena, že vlčí či vlkodlačí charakter mají dvojčata (snad souvisí s tím, že vrhy více mláďat jsou typické spíše pro zvířata než pro lidi). Sališové ve státě Washington dvojčatům pak ani nedávali lidská jména.

Za lykantropii je považována i psychická porucha: „V dřívějších dobách docházelo v Evropě k lykantropickým (vlkodlakovým) epidemiím. Nejtěžší vypukla v pohoří Jura r. 1598. Postižení táhli krajem s řevem a štěkotem, vrhali se na

²³ AUERBACH, Loren. *Mytologie: bohové, hrdinové, mýty*. Editor Arthur Cotterell. Praha: Slovart, 2007, 109 s. ISBN 978-80-7209-778-4

²⁴ LÉVI-STRAUSS, Claude. *Příběh Rysa*. Praha: Český spisovatel, 1995, 317 s. Orientace (Československý spisovatel, Český spisovatel), sv. 14. ISBN 80-202-0582-9.

*zvířata i na lidi, nejčastěji na děti, své oběti usmrcovali, vysávali jim krev a jedli jejich maso.*²⁵

Šamani přírodních kultur se v transu přenášeli do uctívaného zvířete, nebo zvířete, které chtěli ulovit. Typické prvky šamanismu v sobě nese i okultní definice vlkodlaka: *„Za vlkodlaka je považován člověk, který se sám úmyslně za pomoci magického rituálu, nebo vlivem měsíčních či démonických sil v určitém časovém období a za určitých astrologických korespondencí mění ve vlka. Existují i jisté byliny a rostliny, které mohou náhodně i cíleně propůjčit tuto schopnost.*²⁶

²⁵ HOLUB, František a Vladimír VONDRÁČEK. *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*. 4. vyd., v Colombusu 2. Bratislava: Columbus, 2003, 324 s. ISBN 80-724-9139-3.

²⁶ ŠTĚPÁN, Petr. *Kniha Nosferatu: Vampýrská Bible*. Třinec: Martin Toman, 2008. 106 s. ISBN 978-80-904010-0-6

2.3 Teorie popkultury

Populární kultura (zkráceně popkultura), bývá úzce spjata či zaměňována s pojmem masová kultura. Řada odborníků však tyto pojmy rozlišuje.

Masová kultura, jak už název napovídá, soustřeďuje svůj zájem na masy lidí, kterým je kultura zprostředkována především masmédií neboli hromadnými sdělovacími prostředky jako je televize, rozhlas a tisk a v dnešní době především internet. Masová kultura si klade za cíl oslovit co nejširší okruh publika, toto publikum se snaží v první řadě pobavit a zaplnit tak místo ve volnočasových aktivitách.

Populární kultura je Václavem Soukupem definována takto: „*Pojem sloužící k označení zábavy sdílené širokými vrstvami populace. Je spjata zejména s prostředky masové komunikace - tiskem, filmem, rozhlasem, televizí a videem.*“²⁷

Definování obou pojmů se zdá totožné, kde je tedy hlavní rozdíl? Společně mají to, že u obou hrají významnou roli masová média (masmédia). Masová kultura byla z historického pohledu určena především masám a byla použita jako nástroj k formování těchto mas (zejména ideologicky). Kdežto popkulturu můžeme definovat také jako: „*Označení specifických kulturních aktivit a produktů, pro které je charakteristická jejich každodenní role v životním světě individuí. Popkultura zahrnuje jak individuální artefakty (krabička cigaret, šálek na čaj, oblíbený seriál), tak komplexy jednání a prožívání, které odrážejí životní styl dané komunity (např. způsoby oblékání, formy masového stravování či masové zábavy apod.) a podílejí se na konstrukci její identity, resp. slouží jako její identifikační znak.*“²⁸

Anthony Giddens označuje populární kulturu jako: „*... formu zábavy, kterou čte, sleduje nebo se jí aktivně účastní statisíce až miliony lidí.*“²⁹ Masmédia označuje jako formu populární kultury.

²⁷ SOUKUP, Václav. *Dějiny antropologie: (Encyklopedický přehled dějin fyzické antropologie, paleontologie, sociální a kulturní antropologie.* Praha: Karolinum, 2004, s. 640. ISBN 8024603373.

²⁸ VOLEK, Jaromír. Populární kultura. *Média a populární kultura* [online]. Prosinec 2001, č. 1 [cit. 2012-11-09]. Dostupné z: http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/popularni_kultura.htm

²⁹ GIDDENS, Anthony. *Sociologie.* Praha: Argo, 1999, s. 360. ISBN 80-7203-124-4.

Nejtypičtější projev popkultury je oslovení širokého okruhu lidí ve společnosti jednotlivými tématy popkultury. Tato témata se často stávají fenoménem. Kdy můžeme nějaký jev označit za fenomén? „*Fenoménem je jev, skutečnost, úkaz či člověk, který je neobyčejně vynikající v určitém směru.*“³⁰ Jako příklad fenoménu popkultury mohu uvést například seriál Simpsonovi.

Popkultura úzce souvisí s pojmem mainstream. Tento pojem je složen z anglických slov main (hlavní) a stream (proud). Za mainstream v oblasti knih bývají označovány zejména nenáročné tituly pro co možná nejširší spektrum čtenářů.

2.3.1 Vysoké vs. populární umění

Mainstreamem a zejména nenáročností knih pro širokou masu lidí jsem narazila na další významnou teorii týkající se tohoto tématu - a sice vysoké versus populární umění.

Tímto tématem se zabývá Clement Greenberg ve své eseji *Avantgarda a kýč*, která byla publikována v *Partisan Review* v roce 1939. V eseji uvádí, že naše společnost vytváří dvě rozdílné kultury – avantgardu (vysoké umění) a kýč (nízké umění). „*Avantgarda se soustřeďuje na sebe sama a skutečnost, že její nejlepší umělci jsou umělci pro umělce a nejlepší básníci jsou básníci pro básníky, jí odcizil celou řadu těch, kteří dříve byli schopni vychutnávat a vážit si náročného umění a literatury, ale kteří nyní nejsou ochotni nebo schopni zasvěcení do tajemství jejich řemesla. Masy byly vždy více méně netečné ke kultuře v procesu vývoje. Ale dnes je tato kultura opouštěna i těmi, komu ve skutečnosti náleží – vládnoucí třídě. Té totiž avantgarda patří. ... Nyní se tato elita rychle zmenšuje. Jelikož avantgarda tvoří jedinou živoucí kulturu, kterou máme, je ohrožena budoucnost kultury obecně.*“³¹ Kýč jako svůj materiál používá znehodnocené produkty skutečné (vysoké) kultury. Zároveň poskytuje zástupné zážitky a falešné

³⁰ ABZ.cz: *slovník cizích slov* [online]. [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>

³¹ GREENBERG, Clement. *Avantgarda a kýč*. [online]. [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://www.famu.cz/katedry-a-pracoviste/katedra-strihove-skladby-kss/materialy-k-vyuce/avantgarda-a-kyc-clement-greenberg/>

pocity za účelem zisku. Kýč je obrazem všeho, co je v dnešní době falešné. „Předpokladem pro kýč, podmínka, bez které by kýč nebyl možný, je blízká dostupnost plně rozvinuté kulturní tradice, jejíž objevy, výtobytky a stále zdokonalované myšlení kýč využívá pro své vlastní účely. Vypůjčuje si její prostředky, triky, lsti, pravidla, témata, transformuje je do systému a zbavuje se toho, co zbude. ... Je zpeněžován a jsou do něj vkládány obrovské investice, musí také vykázat přiměřený zisk. Je přinucen rozšiřovat se a udržovat svůj trh. I když sám sebe v podstatě prodává, i tak byl vytvořen obrovský prodejní mechanismus, který vytváří tlak na každého člena společnosti. Pasti, pokud se to tak dá říct, jsou nastraženy i v oblastech, které jsou vyhrazeny opravdové kultuře.“³² Sociologové by mi jistě dali za pravdu, že je zde patrný uměle vytvořený rozdíl, který podporuje posilování a ospravedlňování sociálních nerovností. Nutno podotknout, že věci, které byly před jistou dobou považovány za kýč (např. komiks, jazz či rocková hudba), v dnešní době dosahují takových kvalit, že mohou směle nést nálepku onoho „vysokého umění“.

„Pro téma populární versus vysoké umění existuje jeden zcela neopomenutelný a zdaleka nejinspirativnější příspěvek z oblasti umění. Jde o směr, který se od konce padesátých let 20. století vyvíjel ve Spojených státech amerických a Velké Británii – řeč je samozřejmě o pop-artu. Pop-art je (i pro sociologa) tím prvním a nejdůležitějším zdrojem teoretické inspirace ve věci populární kultury. Jeho vrcholné projevy jsou značně zneklidňující, neb nebyly pojímány jako výsměch plytké popkultuře. Byly uměleckým gestem, které s populární kulturou chtělo a dovedlo splynout. I stalo se, že její autoři – avantgardní umělci – stali se slavnými a prodávanými, a popkultura o něco kulturnější.“³³

U nás se tématem vysoké a nízké kultury zabývá Pavel Zahrádka, který napsal knihu *Vysoké versus populární umění*.

³² GREENBERG, Clement. *Avantgarda a kýč*. [online]. [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://www.famu.cz/katedry-a-pracoviste/katedra-strihove-skladby-kss/materialy-k-vyuce/avantgarda-a-kyc-clement-greenberg/>

³³ MIKUŠ, Filip. *Výšiny a nížiny umění a vědy*. Aluze [online]. 2009, č. 1 [cit. 2012-11-12]. Dostupné z: http://www.aluze.cz/2009_01/09i_recenze.php

2.3.2 Fenomén současné fantasy literatury

Fantasy literatura s upíří tematikou může být zcela jistě označena za fenomén současnosti.

Od roku 2005, kdy byla vydána kniha *Stmívání* od Stephenie Meyerové, se v knihkupectvích objevuje stále více a více knih s upíří tematikou snažících se utržit zisk na populárním tématu. Avšak tento zisk by nebyl možný bez stále narůstající poptávky po těchto knihách. Knihy s upíří tematikou jsou stále mezi nejprodávanějšími tituly v kamenných i internetových knihkupectvích.

Clement Greenberg by tuto tvorbu jistojistě označil za typický a odstrašující příklad kýče (nízkého umění). Nízké umění je zdrojem pokleslé zábavy, něco méně hodnotného. Tvůrci nemají status umělce a ti, kteří toto dílo obdivují, jsou považováni za jedince bez vkusu. Avšak jak dokazuje můj výzkum (viz. Praktická část práce), mezi fanoušky fantasy literatury s upíří tematikou je mnoho vysoce vzdělaných lidí. V žádném případě se nedá paušalizovat, že fantasy literatura s upíří tematikou zajímá pouze ty, kteří postrádají vkus a neumí ocenit kvalitní literární dílo.

„Umění má svou vnitřní hodnotu, a to zcela jednoznačně nezávislou na svém uznání. To také umožňuje zpětné docenění progresivních děl, k němuž dochází právě proto, že dílo jako umělecké funguje a v budoucnu může být doceněno. Umělec může čekat na uznání třebas i staletí, ale jeho dílo bude (může být) uměleckým po celou čekací lhůtu. Říká se tomu umělecká hodnota – kvalita, která přispívá k rozvoji oblasti takřečeného umění; přínosem je objev nové dimenze lidské kreativity, hledané tu v tématech tu ve formách realizace.“³⁴

Knihy s upíří tematikou bych mohla s nadsázkou přirovnat k „mýdlovým operám“ (soap opera) v seriálovém světě. Anthony Giddens vysvětluje popularitu, tohoto pro někoho pokleslého, druhu zábavy: *„Někteří autoři je považují za formu úniku od reality, zvláště pak tam, kde se ženy ve svém vlastním životě nudí nebo strádají. Tento názor však nevyznívá příliš přesvědčivě, neboť mnohé seriály líčí život osob, jejichž osudy jsou neméně problematické. Věrohodněji zní, že se*

³⁴ MIKUŠ, Filip. *Výšiny a nížiny umění a vědy*. Aluze [online]. 2009, č. 1 [cit. 2012-11-12]. Dostupné z: http://www.aluze.cz/2009_01/09i_recenze.php

*seriály dotýkají všudypřítomných osobních a citových témat. Zabývají se dilematy, jimž musí čelit každý, a možná dokonce pomáhají některým divákům uvažovat trochu jinak o jejich vlastním životě.*³⁵

³⁵ GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999, s. 371. ISBN 80-7203-124-4.

2.4 Fantasy literatura s upíří tematikou

2.4.1 Počátky vampyrismu a lykantropie ve fantasy literatuře

Jelikož bych nerada příliš zabředla do historie fantasy literatury, uvedu zde pro přehlednost a spíše pro zajímavost chronologickou tabulku s nejznámějšími díly. Upřesním, že se jedná o literaturu od roku 1800.

Tabulka č. 1

Rok	Autor	Originální název	Český název
1833	Nikolaj Vasiljevič Gogol	Novela Viy (ve sbírce Mirgorod)	-
1838	Edgar Allan Poe	Povídka Ligeia	-
1848	Alexandre Dumas	Povídka The Pale-Faced Lady	-
1887	Guy de Maupassant	Povídka Le Horla	Horla (2012) ³⁶
1894	Sir Arthur Conan Doyle	Román The Parasite	-
1897	Bram Stoker	Dracula	Drákula (1969)
1975	Stephen King	Román Salem's Lot	Prokletí Salemu (1994)
1976	Anne Rice	Interview with the Vampire	Interview s upírem (1996)
1982	Meredith Ann Pierce	Darkangel	Temný anděl (2011)
1991	Smith Lisa Jane	The Vampire Diaries Series	Série Upíří deníky (2009)

chronologická tabulka³⁷

Z výše uvedené tabulky vyplývá zajímavý fakt. Přestože se *Upíří deníky* (v mém výzkumu skončili jako 5. nejoblíbenější knižní série) začaly vydávat již

³⁶ rok prvního vydání v ČR

³⁷ BUNSON, Matthew: *The Vampire Encyclopedia*. Gramercy. New-York, 2000, s. 165-166.

v roce 1991, nebyly oním spouštěčem upířího šílenství. U nás se začaly vydávat až v roce 2009, kdy byla na trhu dokončená série *Stmívání*, a čtenáři začali zvyšovat poptávku po knihách s upíří tematikou.

2.4.2 Současná fantasy literatura

2.4.2.1 Žánry

Fantasy literatura obecně je členěna do několika dalších podžánrů. Nejsou mezi nimi pevné hranice, tudíž dochází k prolínání jednotlivých žánrů. Pokud se zaměřím na fantasy literaturu s upíří tematikou, jsou zde především hlavní tři žánry, které spadají do měřítek populární kultury výše definované. Jsou to paranormální romance (paranormal romance), městská fantasy (urban fantasy) a fantasy literatura pro mládež tzv. young adult fiction (nejčastěji používaná zkratka YA). Samozřejmě, že se upíří a vlkodlaci objevují i v jiných žánrech fantasy literatury, např. dark fantasy, ale v této práci jak jsem již zmínila, se zaměřuji na mainstream v oblasti fantasy literatury s upíří tematikou. Na ty knihy, díky nimž se tento žánr stal novým fenoménem.

2.4.2.1.1 Paranormální romance (Paranormal romance)

Jak již napovídá název, jde o žánr, který kombinuje romantické prvky s nadpřirozenými jevy. V paranormálních romancích se hlavní zápletka zaměřuje na ústřední dvojici a jejich milostný vztah. V tomto žánru je jednotlivý román spíše výjimkou, ve většině případů se jedná o ságy či knižní série. „*Když už autor vymyslí fungující fantasy svět a uvěřitelné sympatické postavy, které uspokojí čtenářovy chuťové buňky, nelze se divit, že osvědčený recept ždímá tak dlouho, dokud se nepřejí. Po pokračování úspěšné knihy navíc ve většině případů dychtí i čtenáři.*“³⁸

³⁸ *Paranormální romance a urban fantasy*. In: Děti noci [online]. 2012 [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://deti-noci.cz/2012/03/literatura/studie/paranormalni-romance-a-urban-fantasy/>

Paranormální romance je ve jménu žen. Autorky jsou ve většině případů ženy, čtenářky jsou ženy a hlavně – hlavní hrdinkou je také žena.

Hlavní hrdinka je žena či dívka velmi často zkoušena osudem. Nějakým způsobem nezapadá do běžného života a společnosti, dala by se označit za „outsidera“ nebo vyčnívající z davu. Má nadpřirozenou schopnost (nebo schopnosti). Velmi často bývá „vyvolenou“ a to jí umožňuje únik ze svého obyčejného a bezvýznamného života do života nového plného magických paranormálních jevů a situací. Často se zaplétá do potyček mezi zneprátenými rasami a v některých případech je rozuzlení celé zápletky na jejích bedrech. V každém případě je vždy ochraňována a zachraňována svým milovaným z řad upírů či vlkodlaků (někdy oběma).

Autorky paranormálních romancí vytváří promyšlený fantaskní svět, ve kterém kromě „obyčejných“ lidí vystupují nadpřirozené bytosti, nejčastěji upíři a vlkodlaci, ale i andělé, čarodějnice, démoni či duchové. Hlavní hrdinové mají velmi často nadpřirozené schopnosti jak psychického, tak i fyzického rázu.

Nedílnou součástí paranormálních romancí je sex a sexuální zápletky mezi hlavními hrdiny. Téměř vždy se jedná o ženu z lidského rodu a muže z jiné „rasy“ (upír, vlkodlak). Vzniká mezi nimi pouto, které rozvíjeno po celý rozsah knihy. Vždy se jedná o osudovou lásku, která po překonání překážek trvá navždy (a někdy i déle).

Příklady sérií, které spadají do tohoto žánru:

- J.R. Ward – *Bratrstvo černé dýky*
- Alexandra Ivyová – *Strážci věčnosti*
- Lara Adrian – *Půlnoční rasa*

2.4.2.1.2 Městská fantasy (Urban fantasy)

Pro tento žánr je typické městské prostředí, do kterého je zasazen hlavní příběh. Děj se odehrává v existujících městech jako je například New York nebo Los Angeles. Přestože existují i výjimky, kdy je lokalita a město smyšlené, jedná se téměř vždy o realie popisující skutečný svět a město. Příběh je zasazen do

skutečného světa, kde jsou nadpřirozené jevy otevřeně integrovány do „našeho“ světa. Často je přidána detektivní zápletka.

Hlavní hrdinka je povětšinu času zaměstnána hledáním pravého partnera, který je opět ve většině případů z odlišné „rasy“. Důležitou roli zde hraje nezávislost hlavní hrdinky. Je to žena soběstačná, nezávislá na mužích a také má ve většině případů nadpřirozenou schopnost.

V příbězích často dochází ke spojení muže a ženy na profesionální úrovni. Například hlavní hrdinka z lidské rasy pomáhá muži upírovi v boji s nadpřirozenými bytostmi. Samozřejmě mezi nimi postupem času vzniká vztah, který není založen na čistě profesionální úrovni.

Hlavní rozdíl oproti paranormálním romancím je ten, že pokud bychom odstranili románek mezi hlavními protagonisty, děj by zůstal i nadále životaschopný. Tak tomu u paranormálních romancí není, neboť na vztahu mezi hlavními hrdinami je založen celý příběh.

Příklady sérií, které spadají do tohoto žánru:

- Patricia Briggsová – *Mercedes Thompson*
- Charlainne Harrisová – *Pravá krev*
- L. K. Hamiltonová – *Anita Blake*

2.4.2.1.3 Fantasy literatura pro mládež (Young Adult Fiction – YA)

Dějové linie tohoto žánru jsou v souladu s věkem a zkušenostmi hlavního hrdiny. Pro tento žánr je typický hlavní hrdina v dospívajícím věku. Příběh je zasazen do školního prostředí. Významnou roli v těchto románech hrají milostné trojúhelníky. Pravděpodobně je to součást nezralosti hlavních hrdinů a procesu hledání sebe sama. Příběh samotný povětšinou nepřichází s ničím inovativním. Hlavní hrdinka se stěhuje do nového města, začíná chodit do nové školy, mezi spolužáky se téměř vždy najde chlapec obestřený tajemstvím. Hlavní hrdinka se zaplétá do světa nadpřirozených bytostí, odhaluje toto tajemství, většinou vynaloží vlastní úsilí, aby se tohoto tajemství dopátrala. Přestože zjistí, že onen tajemný chlapec je z jiné „rasy“, přijímá tuto skutečnost a nic nebrání vzájemné

lásce. V dalších dílech knižní série hrdinka proniká hlouběji do světa nadpřirozených bytostí, dostává se do sváru mezi zneprátelenými „rasami“, popřípadě nese na svých bedrech všechnu tíhu nadpřirozeného světa.

Příklady sérií, které spadají do tohoto žánru:

- Stephenie Meyerová – *sága Stmívání*
- Richelle Meadová – *Vampýrská akademie*
- P.C. a Kristin Castová – *Škola noci*

2.4.2.2 Nadpřirozené bytosti

2.4.2.2.1 Upír

Jak jsem již několikrát poznamenala, upíří šílenství začalo, dle mého názoru, s knihou *Stmívání* od autorky Stephenie Meyerové. Přišla totiž s něčím do té doby nevídaným - upírem jako kladným hlavním hrdinou, ba co více, upír se stal ideálem a sexuálním symbolem mnoha žen a dívek. Upír ztělesňoval tajemného mladíka, či muže, s obrovskou sexuální přitažlivostí a především, je v knihách vylíčen o tolik zajímavější, než mnozí obyčejní muži.

Zde je zajímavé si povšimnout, jak se ideály krásy a dokonalých partnerů mění v průběhu let. Dobu princů na bílých koních vystřídal ideál zámožného muže dychtícího po chudé dívce. A je tomu tak, že nyní je to upír s nadpřirozenými schopnostmi?

V knihách (zejména v paranormálních romancích) je upír vždy tajemně krásný muž, kterého obestírá nebezpečí. Jsou vysocí, tajemní a nádherní.

Když se v knize setká s onou „pravou a vyvolenou“ (často autory vylíčenou jako naprosto obyčejnou a nezajímavou osobu), oba samozřejmě okamžitě poznají, že se mezi nimi odehrálo něco zvláštního, co doposud nikdy nezažili. Následuje martýrium odmítání a přesvědčování sebe sama, že ten druhý je špatná volba a chvilkové zatemnění myslí. Po kratším či delším čase (podle rozsahu knihy), si oba uvědomí, že „srdci neporučíš“.

Schopnosti i vzezření upírů se velmi odlišují od pojetí daného autora. Může být vyličen jako vysoký s bledou pletí, ale není žádnou výjimkou, že jsou to svalnatí, opálení muži. V čem se autoři shodují ve všech případech, je nadpřirozená síla upírů. Síla upíra se stupňuje s jeho stářím. Zde je nasnadě symbolika síly a moci. Kdo je starší, je silnější a tudíž i mocnější. Nesetkala jsem se ani s jednou knihou, kde by byl upír stejně silný jako obyčejný člověk. Samozřejmostí je také nesmrtelnost.

Zde se dostávám k souvislostem s folklorem, neboť je zřejmé, že někteří autoři použili ve svých knihách tento základ a nasadili tak uzdu své fantazii. Upíra lze v románech zabít několik způsoby. Jistým a osvědčeným způsobem je kolík (někdy ze specifického druhu dřeva) zabodnutý do srdce, utržení hlavy, či roztrhání těla na kusy. Úspěch je zaručen, pokud tělo (údy) spálíme na troudu. Jak jsem již vylíčila výše, vzhledem k síle upírů, není jejich zneškodnění snadnou záležitostí. Stříbro také nedělá upírům dobře, většinou se ale jedná jen o bolestivou nikoli však smrtelnou záležitost.

Další množství interpretací (podle literatury) má mýtus o upírech a slunečním svitu. V knihách je tomu ve většině případů tak, že upír nesmí na slunce, neboť by shořel. Ovšem, například v tolikrát zmiňovaném *Stmívání*, upírům slunce neublíží, jen mají takovou zvláštní schopnost, a sice že na slunci jejich kůže světélkuje a září jako diamant. Z toho vyplývá, že na slunce nevycházejí, neboť by byli odhaleni veřejností.

Stmívání přichází ještě s něčím novým. Upíři v knize jsou „vegetariáni“. Sají krev ze zvířat, zejména velkých šelem. Samozřejmě mohou pít i lidskou krev, ale je to jejich volba a oni si zvolili možnost neublížovat lidem. Další takovou netradiční možnost přináší série *Pravá krev*. Zde jsou upíři legalizováni ve společnosti a je pro ně připravována syntetická krev, podle které dostala celá série svůj název. V ostatních knihách probíhá pití krve poněkud „tradičnějším“ způsobem. Často bývá tento akt obživy spojen se sexuálním prožitkem, neboť působí rozkoš, zejména osobě, od které upír pije.

2.4.2.2.2 Vlkodlak

Vlkodlak ve fantasy literatuře je bytost, která se dokáže měnit z člověka do zvířecí podoby. Tato přeměna se liší podle různých fantazijních představ autorů. V některých případech se mění pouze za úplňku a nedobrovolně, ale může se měnit i samovolně, nezávisle na fázích měsíce. Vlkodlakem může být kdokoli bez ohledu na pohlaví, ale přesto bývají ženy vlkodlačice spíše výjimkou. V současné fantasy literatuře se objevují pouze v sériích *Stmívání* (Stephenie Meyerová) a *Mercedes Thompson* (Patricia Briggssová).

Co se týče schopností, vlkodlaci téměř vždy vynikají schopností rychlé regenerace organismu, zranění se jim léčí několikanásobně rychleji, než lidem. Vlkodlaci nejsou nesmrtelní, ale jsou obdařeni extrémní dlouhověkostí.

Další schopností, kterou oplývají, je nadpřirozená síla (znásobená proměnou do zvířecí podoby). Také mají výtečný sluch a čich.

Ve většině knih se dodržuje vlkodlačí hierarchie, přičemž nejvýše postavený s právem veta je alfa samec. Jeho zástupce je beta samec, který se stává alfou v případě smrti alfa samce.

Pokud je vlkodlak těžce či smrtelně zraněn, může za to ve většině případů stříbro v jakékoliv podobě (stříbrné kulky, nože, kolíky).

V současné fantasy literatuře se najde velmi málo knih či knižních sérií, které mají jako hlavní hrdiny pouze vlkodlaky, a naopak upíry ve vedlejší roli. Přesto mohu jmenovat alespoň dvě série: *Smečka* (Andrea Cremerová) a série *Mercedes Thompson* (Patricia Briggssová).

Nejdůležitější informací je, že ať se vlkodlak vyskytuje v jakémkoliv z výše uvedených žánrů, nikdy není záporným hrdinou či postavou. Je tomu stejně jako u upírů, vlkodlaci jsou nádherní, živočišní muži, kterým by málokterá hlavní hrdinka nepodlehla.

2.4.2.2.3 Ostatní nadpřirozené bytosti

V knihách se vedle upírů a vlkodlaků objevují i jiné nadpřirozené bytosti. V současné době se objevují knihy, kde jsou tyto bytosti v rolích hlavních postav nezávisle na upírech či vlkodlacích, kteří se v knize buďto neobjevují vůbec nebo pouze sporadicky.

Velkou skupinou jsou Padlí andělé. Nejčastěji se vyskytují ve fantasy literatuře pro mládež (young adult fiction). Padlý anděl je svržen do světa smrtelníků za své hříchy. Může se zde objevit i výraz nephilim (česky nefil). Nephilim je syn smrtelnice a padlého anděla. Mohu zde jmenovat dvě série, které se věnují pouze padlím andělům a sice: *Padlí andělé* (Sniegoski E. Thomas) a série *Nora Greyová* (Fitzpatricková Becca).

Mezi další nadpřirozené bytosti patří čarodějnice, duchové, démoni, sukuby, fae, kožoměnci, víly a další bytosti mající základ buďto v mytologické nebo folklorní tradici.

3 Praktická část

3.1 Kvantitativní výzkum

3.1.1 Téma

Téma kvantitativního výzkumu jsem zvolila s ohledem na zaměření diplomové práce. Název výzkumu je následující:

Fantasy literatura s upíří tematikou.

Jako výzkumnou metodu jsem zvolila elektronický dotazník z toho důvodu, že se jevil jako nejvhodnější řešení pro daný typ výzkumu. Respondenti se tak mohli skrýt za anonymitu dotazníku a jsem si jista, že se jim snadněji odpovídalo na otázky, které by někdo mohl považovat za otázky osobnějšího rázu. Jsem přesvědčena, že se mi podařilo získat reprezentativní velikost vzorku respondentů, kteří měli vhléd a přehled o daném tématu.

3.1.2 Stanovení hypotéz

H1 (hlavní): Alespoň 80% respondentů je ženského pohlaví.

H2 (vedlejší): Alespoň 70% respondentů je náctiletých (ve věku 11-19 let).

H3 (vedlejší): Alespoň 60% respondentů je přesvědčeno, že je budou knihy s upíří tematikou zajímat i v budoucnu.

3.1.3 Technické parametry

Tabulka č.

Název výzkumu	Fantasy literatura s upíří tematikou
Šetření	28. 03. 2012 - 27. 04. 2012
Počet respondentů	106
Okruh respondentů	Fanoušci fantasy literatury
Výzkumná metoda	Kvantitativní výzkum
Způsob sběru dat	Elektronický dotazník
Počet otázek v dotazníku	41
Průměrná doba vyplňování	0:08:58
Návratnost dotazníků³⁹	87,8%
Sběr dat ukončen dne	27. 4. 2012 v 18:00
Dostupné online	http://fantasy-literatura-s-upiri-t.vyplnto.cz

3.1.4 Průběh výzkumu

V březnu 2012 jsem stanovila téma výzkumu a následně formulovala hypotézy. Poté jsem sestavila testovací dotazník, který jsem dala vyplnit zkušebnímu vzorku respondentů, abych následně upravila nejasné otázky. Výsledný dotazník se skládá ze 41 otázek. Prvních 12 otázek se týká osobních informací, otázky 13 – 41 fantasy literatury a okruhu témat s ní spojených.

³⁹ Návratnost dotazníků je dána poměrem vyplněných a zobrazených dotazníků. Jedná se o orientační údaj, který nebere v potaz ty oslovené respondenty, kteří ani nezobrazili úvodní text (neklikli na odkaz na dotazník).

Elektronický dotazník jsem vytvořila na www.vyplnto.cz, což je dotazníková služba, která pomáhá měsíčně realizovat stovky internetových průzkumů. Žádost o vyplnění dotazníku jsem umístila na fórum na Facebooku, které sdružuje lidi se zájmem o fantasy literaturu s upíří tematikou. Dále jsem žádost o vyplnění dotazníku odeslala emailem na kontakty, které jsem získala v předchozích letech. Do výzkumu jsem záměrně nezahrnula přátele, ani jiné případné respondenty, které bych mohla znát osobně.

Úvodní informace zveřejněné respondentům

Vážení respondenti.

Jsem studentkou oboru Sociální antropologie na Univerzitě Pardubice. Ráda bych vás požádala o vyplnění následujícího dotazníku, který bude použit k výzkumu v mé diplomové práci s názvem Vampyrismus a lykantropie – fenomén současné fantasy literatury. Dotazník je určen všem fanouškům fantasy literatury s upíří tematikou. Je zcela anonymní a výsledky budou použity pouze pro studijní účely.

Všichni zúčastnění respondenti byli informováni o anonymitě jejich odpovědí. Testovací vzorek nepodléhal žádné speciální selekci. Respondenti však byli podrobeni jedné jediné podmínce, a sice že se sami musí považovat za fanoušky fantasy literatury. Tak mohl vzniknout reprezentativní vzorek.

Vyplňování dotazníku nebylo omezeno časovým limitem. Jednotlivé otázky jsem zvolila zobrazovat jednotlivě, aby se respondenti mohli věnovat dané otázce, aniž by mohli nahlédnout do otázek, které budou následovat. Zobrazení některých otázek bylo podmíněno tím, kterou odpověď v předchozí otázce respondent zvolí.

3.1.5 Zdroje respondentů

Níže uvedený seznam obsahuje odkazy na nejvýznamnější stránky, ze kterých přišli respondenti:

- facebook.com (55.5%)
- nezjištěno (30.5%)
- vyplnto.cz (5.5%)

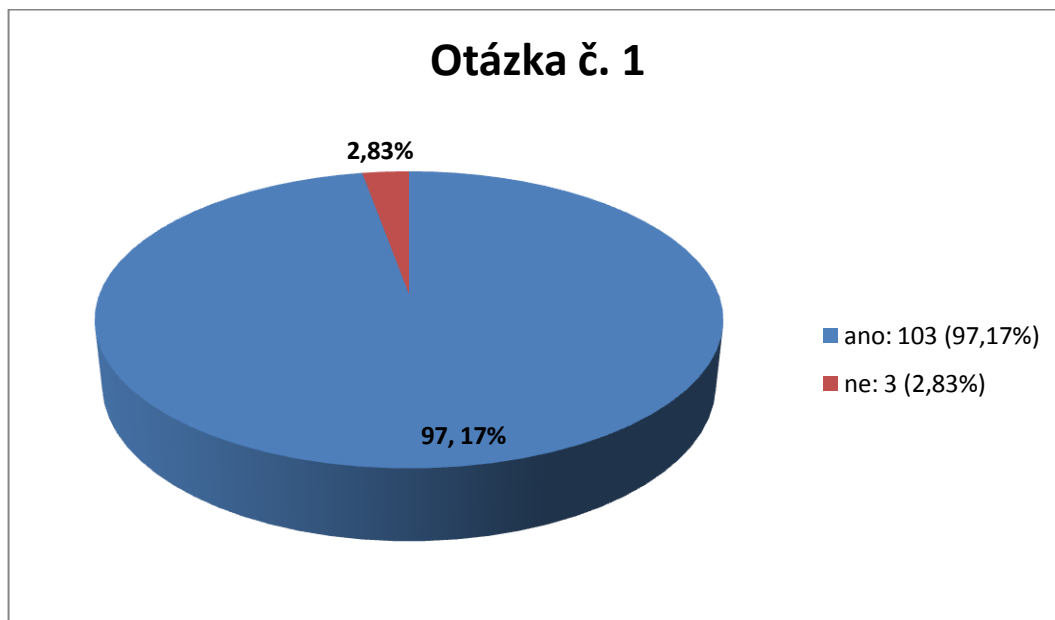
Z bezpečnostních důvodů nejsou zobrazeny kompletní adresy, ze kterých uživatelé přišli, ani minoritní zdroje respondentů. V případě následování odkazu z outlooku, icq nebo použití firewallu obvykle není možné zdroj zjistit. Jedná se o statistiku návštěvnosti dotazníku, nikoli jeho úspěšného odeslání (z různých zdrojů mohla být úspěšnost vyplnění dotazníku různá). Údaje tedy mohou sloužit pouze pro velmi hrubou orientaci.⁴⁰

⁴⁰ *Vyplňto.cz*. [online]. [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.vyplnto.cz/>

3.1.6 Výsledky výzkumu

Otázka č. 1: Považujete se za fanouška fantasy literatury s upíří tematikou?

Graf č. 1

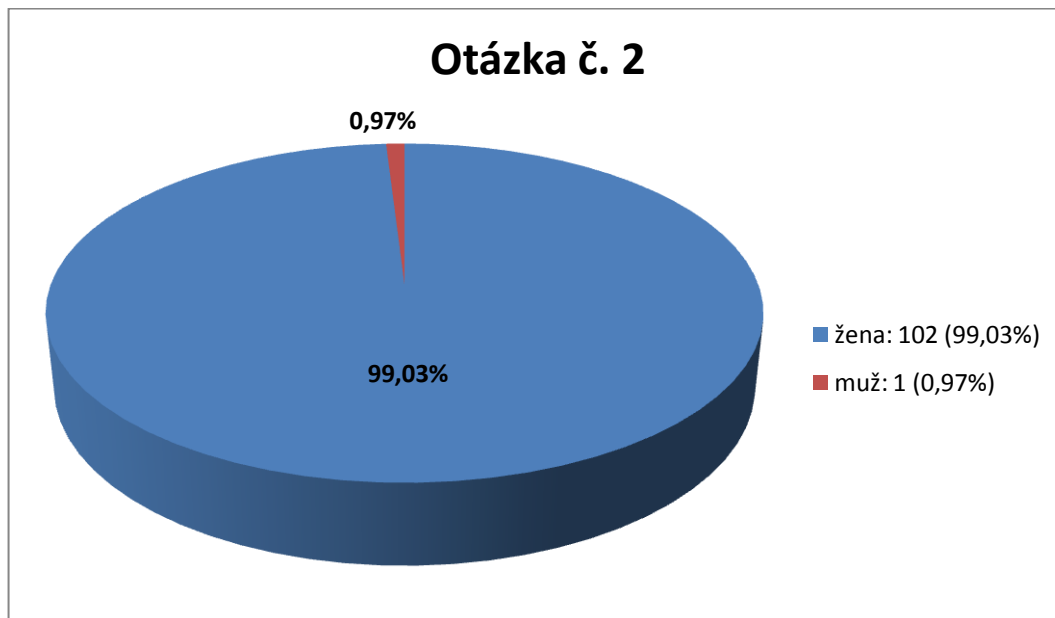
Otázka č. 1 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky. Pokud zvolil odpověď „ano“, pokračoval otázkou č. 2. Pokud zvolil odpověď „ne“, byl přesměrován na konec dotazníku a další otázky zůstaly nezodpovězené.

Přestože již v úvodních informacích bylo uvedeno, pro jaký okruh respondentů je dotazník určen, považovala jsem za stěžejní tuto otázku položit. Neboť jak tomu tak bývá, ne všichni pečlivě a pozorně čtou úvodní informace. Bylo tedy na samotných respondentech, aby zhodnotili, zdali se považují za fanoušky fantasy literatury s upíří tematikou. Jak vidno, otázka nebyla zbytečná. Tři respondenti se za fanoušky nepovažují, nebylo jim tedy umožněno ve vyplňování dotazníku pokračovat.

V dalších otázkách pokračuje celkem 103 respondentů, kteří odpověděli kladně na úvodní, rozřazující otázku.

Otázka č. 2: Pohlaví

Graf č. 2

Otázka č. 2 je povinná otázka. Respondent si musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Mezi fanoušky fantasy literatury s upřímnou tematikou, kteří odpovídali na můj dotazník, byl pouze jediný muž. Zbývajících 102 respondentů byly ženy.

Otázka č. 2 byla stěžejní při prokazování hlavní Hypotézy 1 (*H1 (hlavní): Alespoň 80% respondentů je ženského pohlaví.*). Celkem 99,03% (102) respondentů byly ženy. Bylo tak dosaženo stanovené hranice pro potvrzení Hypotézy 1. Hypotéza 1 byla verifikována.

Otázka č. 3: Rok narození

Tabulka č. 2

Odpověď	Počet respondentů	Procenta
1995	10	9,71%
1987	9	8,74%
1990	8	7,77%
1992	8	7,77%
1989	7	6,8%
1991	6	5,83%
1993	6	5,83%
1996	5	4,85%
1988	5	4,85%
Ostatní odpovědi ⁴¹	39	37,85%

Otázka č. 3 je povinná otázka. Respondenti museli napsat číselnou odpověď.

Nejvíce respondentů (10) se narodilo v roce 1995, bylo jim tedy v době vyhodnocení dotazníku 17 let. Druhému nejvyššímu počtu respondentů (9) bylo v době vyhodnocení dotazníku 25 let. Což je překvapivě osmileté rozmezí mezi nejvíce zastoupenými.

Pokud bychom chtěli stanovit nejvyšší věkové rozmezí, nejstarší respondent se narodil v roce 1956, bylo mu tedy v době vyhodnocení dotazníku 56 let. Nejmladší respondenti (celkem 3) se narodili v roce 1998, bylo jim tedy v době vyhodnocení dotazníku 14 let. Výsledkem je, že nejvyšší věkové rozmezí mezi respondenty je 42 let.

Z tohoto výsledku plyne, že fantasy literatura s upříí tematikou zajímá fanoušky v širokém věkovém rozmezí.

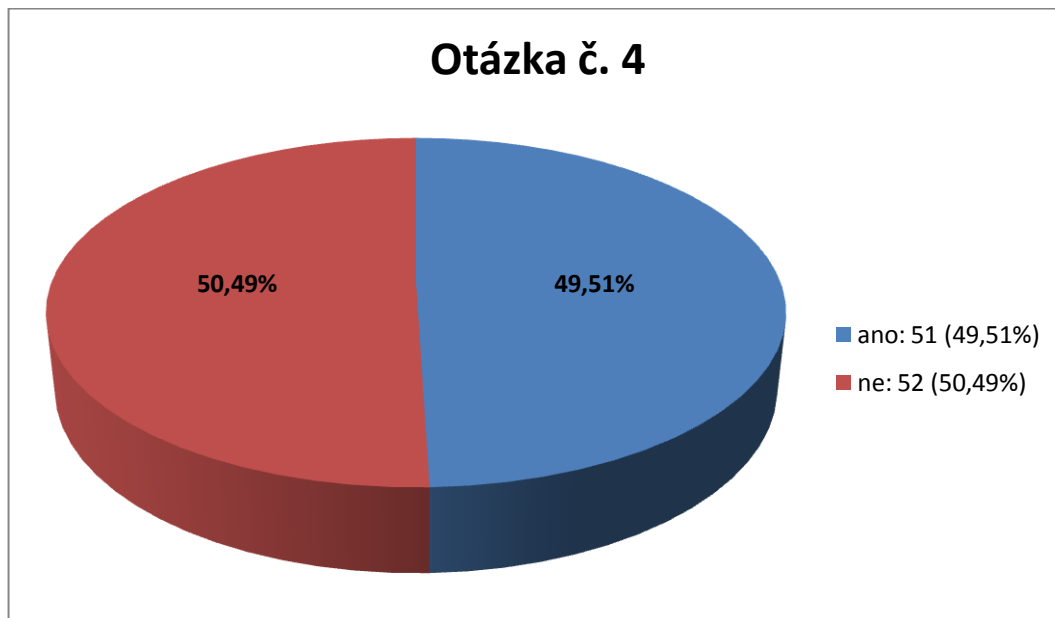
Otázka č. 3 byla stěžejní při prokazování vedlejší Hypotézy 2 (*H2 (vedlejší)*): *Alespoň 70% respondentů je náctiletých (ve věku 11-19 let)*). Celkem

⁴¹ ostatní odpovědi v sobě obsahují ročníky v rozmezí 1956-1998 s četností min. 1 a max. 4 respondenti

31,07% (32) respondentů je náctiletých (ve věku 11 – 19 let). Tím tedy nedošlo k dosažení stanovené hranice pro potvrzení Hypotézy 2. Hypotéza 2 byla falsifikována.

Otázka č. 4: Máte partnera / partnerku?

Graf č. 3

Otázka č. 4 je povinná. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

U této otázky jsou výsledky téměř vyrovnané. Nedošlo tedy k žádnému překvapivému zjištění, které by poukazovalo na nějakou zajímavou skutečnost.

52 respondentů odpovědělo, že nemá partnera či partnerku, 51 respondentů odpovědělo, že má partnera či partnerku.

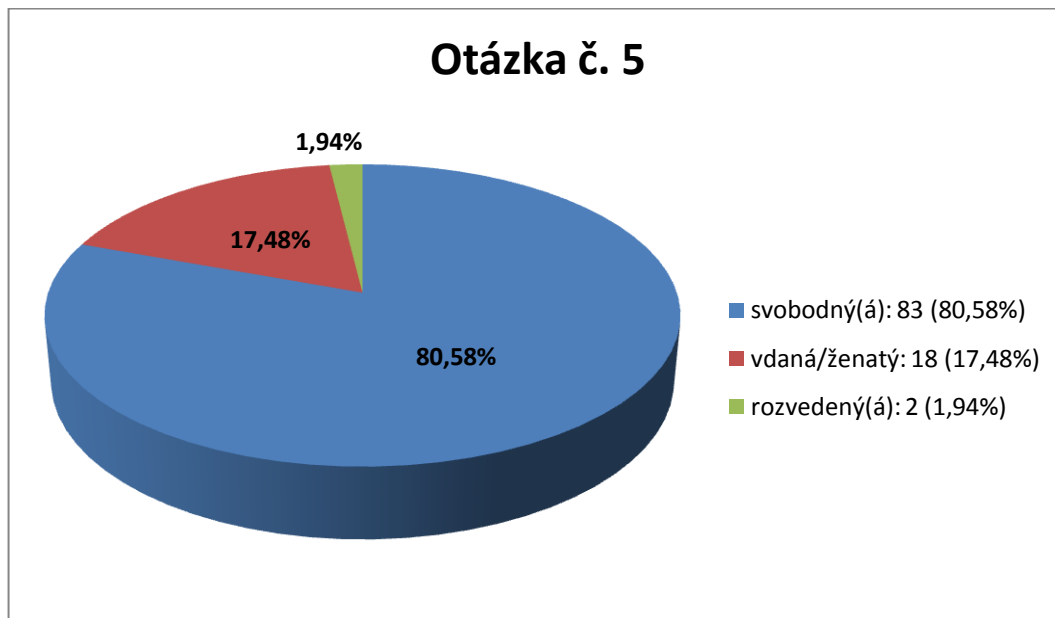
Zajímavé souvislosti

Respondenti, kteří na tuto otázku odpověděli „ano“, s 2,1x větší pravděpodobností odpověděli „vdaná/ženatý“ na otázku č. 5 (*Rodinný stav*) a zároveň s 2x větší pravděpodobností odpověděli „ano“ na otázku č. 6 (*Máte děti?*).

Respondenti, kteří na tuto otázku odpověděli „ne“, s 1,9x větší pravděpodobností byli narozeni v letech 1995 – 1998 (*otázka č. 3 – Rok narození*).

Otázka č. 5: Rodinný stav

Graf č. 4

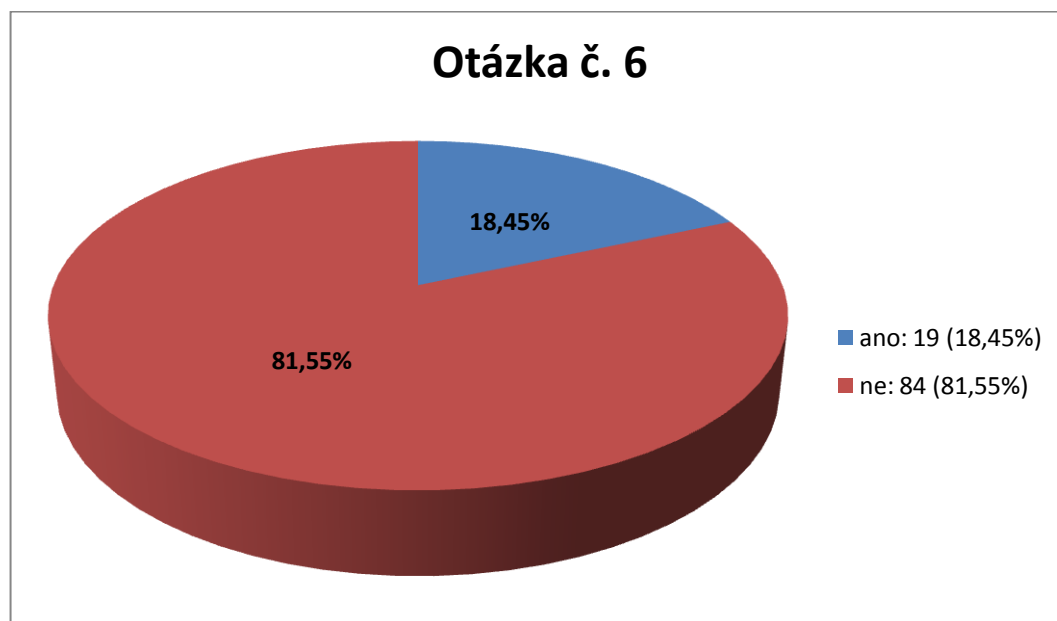

Otázka č. 5 je povinná. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Opět jako u předchozí otázky nedošlo k žádnému překvapivému zjištění. Celkem 83 respondentů zvolilo jako svůj rodinný stav možnost „svobodný(á)“, 18 respondentů zvolilo možnost „vdaná/ženatý“ a 2 respondenti jsou rozvedeni. Odpověď „vdovec/vdova“ nezvolil žádný z respondentů.

Otázka č. 6: **Máte děti?**

Graf č. 5

Otázka č. 6 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

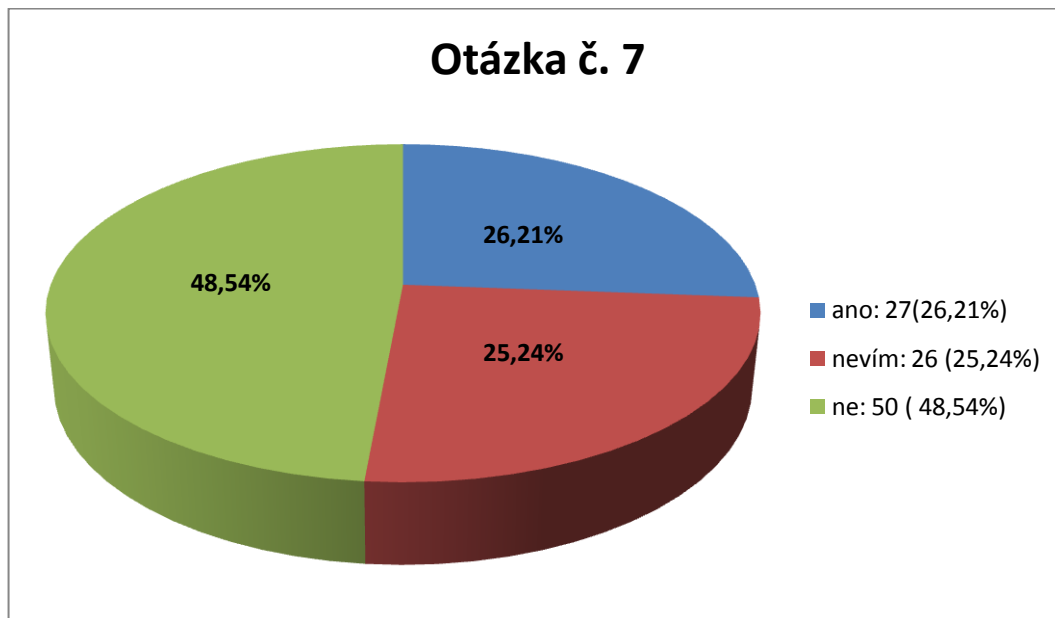
Z celkového počtu 103 respondentů je 84 bezdětných a 19 respondentů má děti.

Tato otázka potvrzuje výsledky získané u předchozí otázky. Vzhledem k věkovému rozpětí respondentů, které je nejvíce zastoupeno, se daly výsledky této otázky předpokládat.

Tuto otázku jsem položila záměrně, neboť jsem se chtěla přesvědčit o volnočasových aktivitách respondentů, kteří mají děti.

Otázka č. 7: **Označil(a) byste se za věřící osobu?**

Graf č. 6

Otázka č. 7 je povinná. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“, „nevím“ a „ne“.

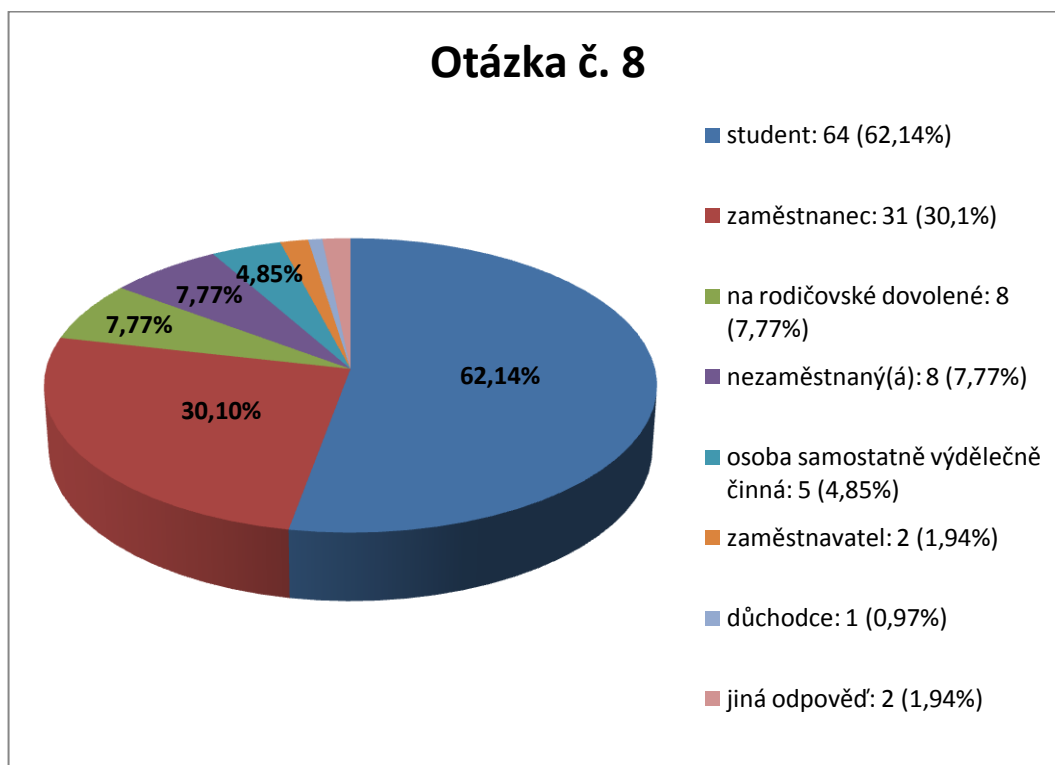
Téměř polovina respondentů 48,54% (50) zvolilo „ne“ jako odpověď na tuto otázku. Označili se tedy za nevěřící. Celkem 26,21% (27) respondentů se naopak za věřící osobu označilo tím, že zvolili odpověď „ano“. O přílišné všeobecnosti této otázky vypovídá fakt, že 25,24% (26) respondentů zvolilo odpověď „nevím“.

Pokud by tato otázka byla více specifická, například zaměřená na nejrozšířenější náboženství, respondenti by neměli problém odpovědět „ano“ či „ne“. Otázku jsem položila záměrně takto, neboť věřící člověk nemusí být nutně zastáncem náboženské víry. Může věřit v dobro, osud či sám sebe.

U fanoušků fantasy literatury obecně je typické, že se dovedou odpoutat od reality a „věřit“ ve smyšlené a fantaskní světy.

Otázka č. 8: Ekonomická aktivita

Graf č. 7

Otázka č. 8 je povinná otázka. Respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní (min. 1).

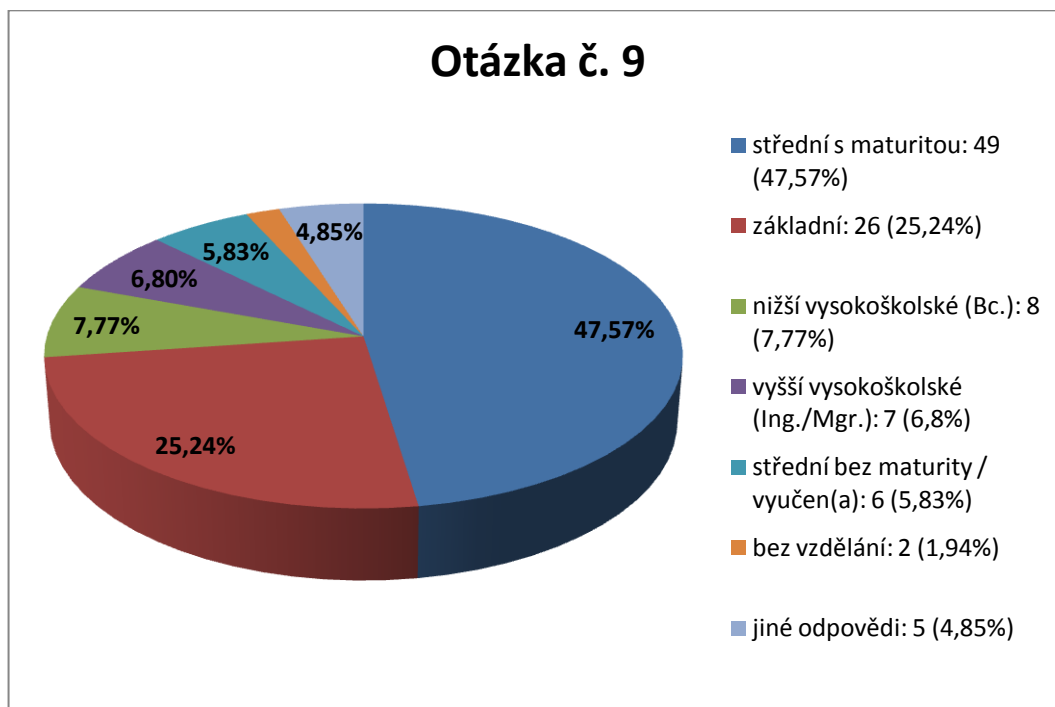
U této otázky si mohli respondenti vybrat více odpovědí, takže respondent mohl být například zároveň student i zaměstnanec. Přesto nejvíce respondentů zaznamenala odpověď „student“, celkem 62,14% (64). Na druhém místě je odpověď „zaměstnanec“ s 30,1% (31). Dále 7,77% (8) respondentů je na rodičovské dovolené a stejný počet nezaměstnaných. 4,85% je osob samostatně výdělečně činných. Dva respondenti (1,94%) je zaměstnavateli a jeden respondent (0,97%) je již v důchodu. Možnost dopsat vlastní odpověď zvolili dva respondenti (1,94%), avšak obě tyto odpovědi bylo možné zařadit do výše zmíněných kategorií.

Zajímavé souvislosti

Respondenti, kteří zvolili na tuto otázku odpověď „student“ odpověděli s 1,7x větší pravděpodobností na otázku č. 3 (*Rok narození*) v rozmezí let 1991 – 1995. Zároveň s 1,6x větší pravděpodobností odpověděli na otázku č. 9 (*Nejvyšší ukončené vzdělání*) výběrem odpovědi „základní“.

Otázka č. 9: Nejvyšší ukončené vzdělání

Graf č. 8

Otázka č. 9 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

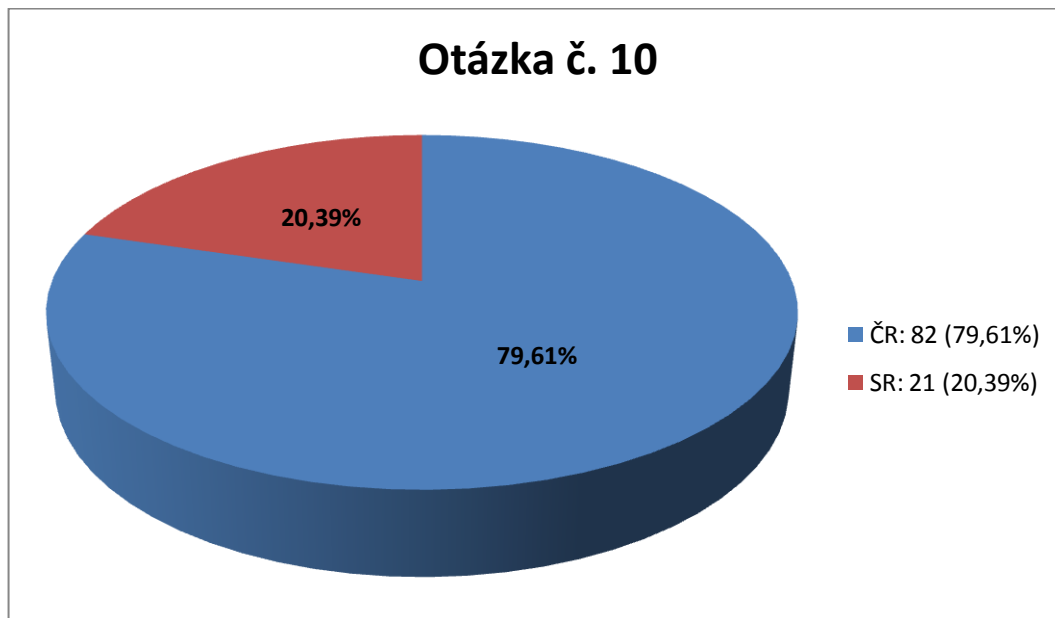
U této otázky nejvyšší počet respondentů, celkem 47,57% (49), dosáhl nejvyššího vzdělání středního s maturitou. Vzhledem k tomu, že se tážící na nejvyšší ukončené vzdělání (tudíž nezohledňují současné studium na SŠ), není druhá nejvíce zastoupená odpověď „základní“ překvapující. Tuto odpověď zvolilo celkem 25,24% (26) respondentů. Již ukončené vysokoškolské vzdělání má celkem 14,57% (15) respondentů. Bez vzdělání (tudíž s největší pravděpodobností v současné době studující na základní škole) jsou dva respondenti (1,94%). Možnost napsat svou vlastní odpověď zvolilo celkem 4,85% (5) respondentů. Jednalo se však o odpovědi, které se týkaly jejich současného (právě probíhajícího) vzdělání, které ještě není ukončeno.

Zajímavé souvislosti

Respondenti, kteří na tuto otázku odpověděli „střední s maturitou“, s 2x větší pravděpodobností při otázce č. 3 (*Rok narození*) zvolili odpověď v rozmezí let 1988 – 1991.

Otázka č. 10: Státní příslušnost

Graf č. 9

Otázka č. 10 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky. Pokud zvolil odpověď „ČR“, pokračoval otázkou č. 11. Pokud zvolil odpověď „SR“, byl přesměrován na otázku č. 12.

Celkem 82 respondentů (79,61%) pochází z České republiky. Ze Slovenska je 21 respondentů (20,39%).

Ráda bych doplnila, že internetové fórum, kde internetový průzkum převážně probíhal, je české. Při předchozím pozorování jsem však vyzorovala, že toto fórum navštěvují i fanoušci ze Slovenska, tudíž jsem je při výzkumu zohlednila.

Otázka č. 11: Ve kterém kraji ČR bydlíte?

Tabulka č. 3

Odpověď	Počet respondentů	Procenta
Jihomoravský kraj	11	13,41%
Ústecký kraj	10	12,2%
Praha	10	12,2%
Olomoucký kraj	9	10,98%
Středočeský kraj	9	10,98%
Pardubický kraj	7	8,54%
Vysočina	6	7,32%
Jihočeský kraj	5	6,1%
Moravskoslezský kraj	5	6,1%
Liberecký kraj	3	3,66%
Plzeňský kraj	2	2,44%
Karlovarský kraj	2	2,44%
Zlínský kraj	1	1,22%
Královéhradecký kraj	1	1,22%
žiji v zahraničí	1	1,22%

Otázka č. 11 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Tuto, dalo by se říci, doplňující otázku jsem zvolila záměrně, aby bylo vidět, že výsledky nejsou ovlivněny regionálně. Také je zde názorně patrné, že kraj, ve kterém žiji já jakožto výzkumník (Pardubický kraj), není zastoupen v nejvyšším počtu, nedošlo tak k subjektivnímu ovlivnění výsledků.

Otázka č. 12: Ve kterém kraji SR bydlíte?

Tabulka č. 4

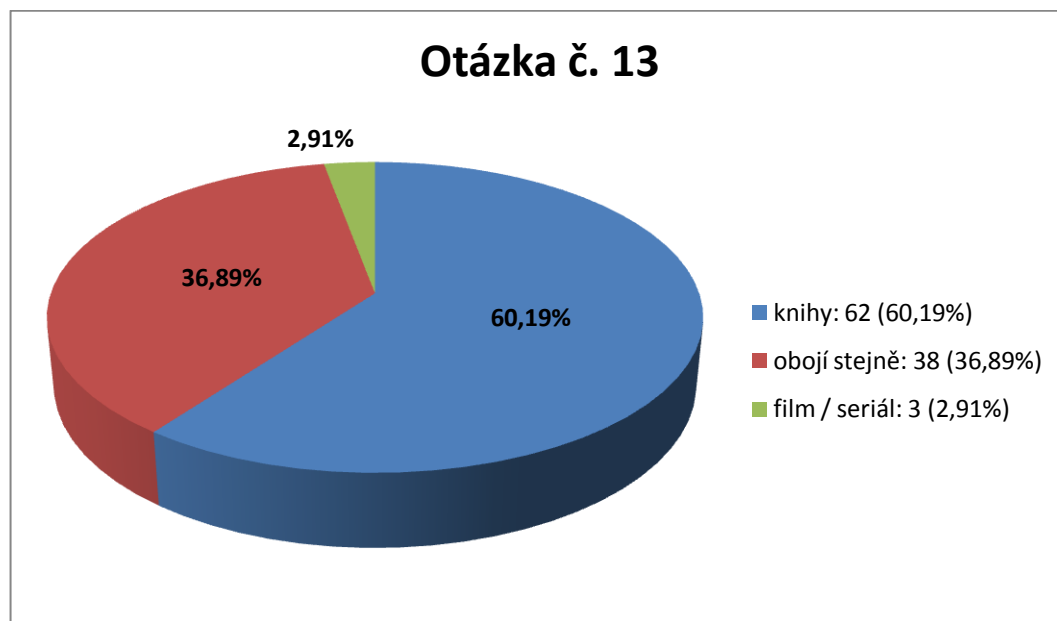
Odpověď	Počet respondentů	Procenta
Nitranský kraj	4	19,5%
Košický kraj	4	19,5%
Prešovský kraj	3	14,29%
Trnavský kraj	2	9,52%
Banskobystrický kraj	2	9,52%
Žilinský kraj	2	9,52%
žijí v zahraničí	2	9,52%
Trenčínský kraj	1	4,76%
Bratislavský kraj	1	4,76%

Otázka č. 12 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

I u této otázky je patrné, že rozložení respondentů je rovnoměrné a nedošlo tak k žádnému regionálnímu vlivu.

Otázka č. 13: Máte raději knižní zpracování upíří tematiky nebo filmové / seriálové zpracování?

Graf č. 10

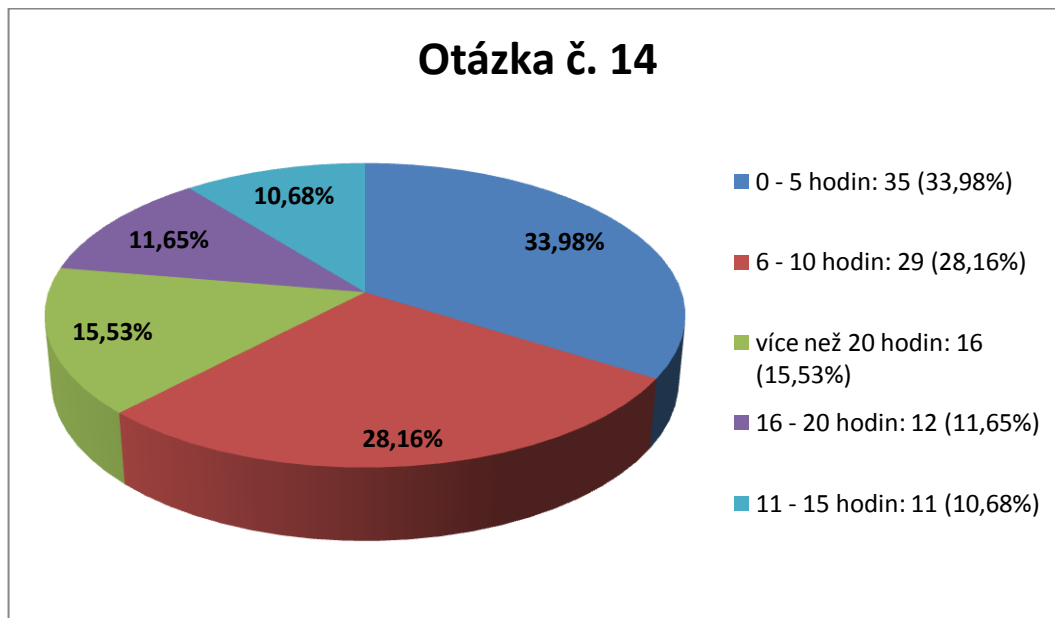
Otázka č. 13 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Otázka č. 13 je první otázkou, která se netýká obecných informací.

Přestože v současné době vzniká nespočet filmů a seriálů na motivy jednotlivých knih s upíří tematikou, otázka č. 13 dokazuje, že fanoušci fantasy literatury s upíří tematikou zůstávají věrní knižní podobě. Celkem 60,19 % (62) respondentů má raději knižní zpracování upíří tematiky. 36,89% (38) respondentů má rádo, jak knižní zpracování, tak filmové či seriálové zpracování stejně. Pouhá 2,91% (3) respondentů má raději filmové či seriálové zpracování této tematiky.

Otázka č. 14: **Kolik hodin týdně strávíte čtením knih s upíří tematikou?**

Graf č. 11

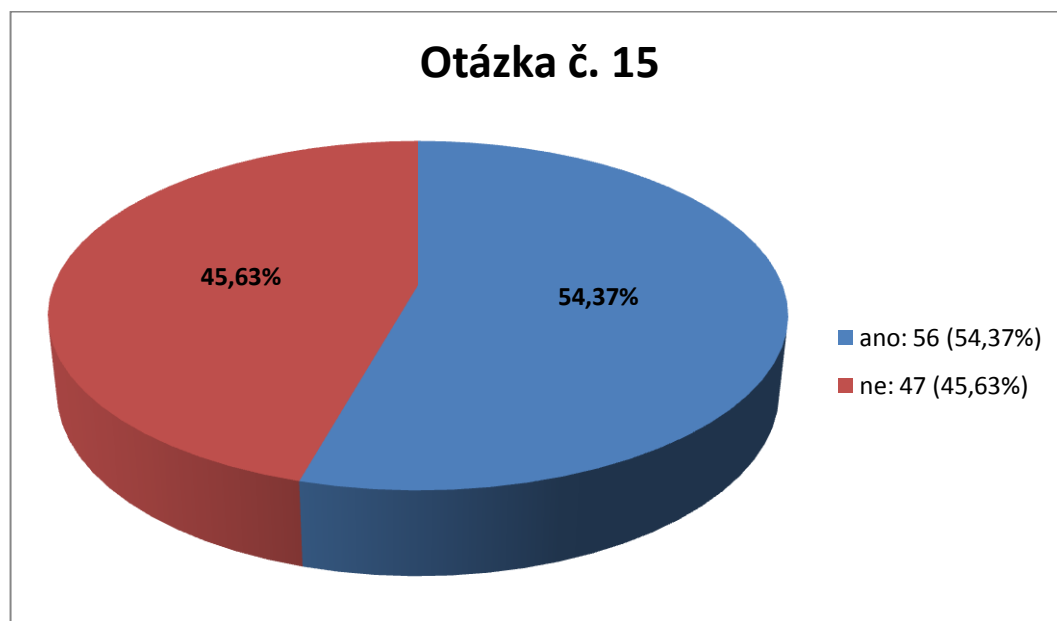

Otázka č. 14 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Musím přiznat, že výsledky otázky č. 14, jsou pro mne nejvíce překvapující. Naprosto neočekávaně nejvíce respondentů zvolilo odpověď, u které jsem předpokládala nejnižší zastoupení. Celkem 33,98% (35) respondentů stráví (týdně!) čtením knih s upíří tematikou pouze méně než 5 hodin. 6 – 10 hodin stráví týdně čtením této literatury 29,16% (29) respondentů. Nejvíce hodin (více než 20 hodin týdně) stráví čtením 15,53% (16) respondentů. 16 – 20 hodin stráví čtením 11,65% (12) respondentů a nakonec 10,68% (11) respondentů tráví týdně čtením fantasy literatury 11 – 15 hodin.

Otázka č. 15: Čtete převážně knihy s upíří tematikou?

Graf č. 12

Otázka č. 15 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

U této otázky jsem se snažila zjistit, zdali se fanoušci věnují také čtení jinak zaměřené literatury, nebo převážně knihám s upíří tematikou.

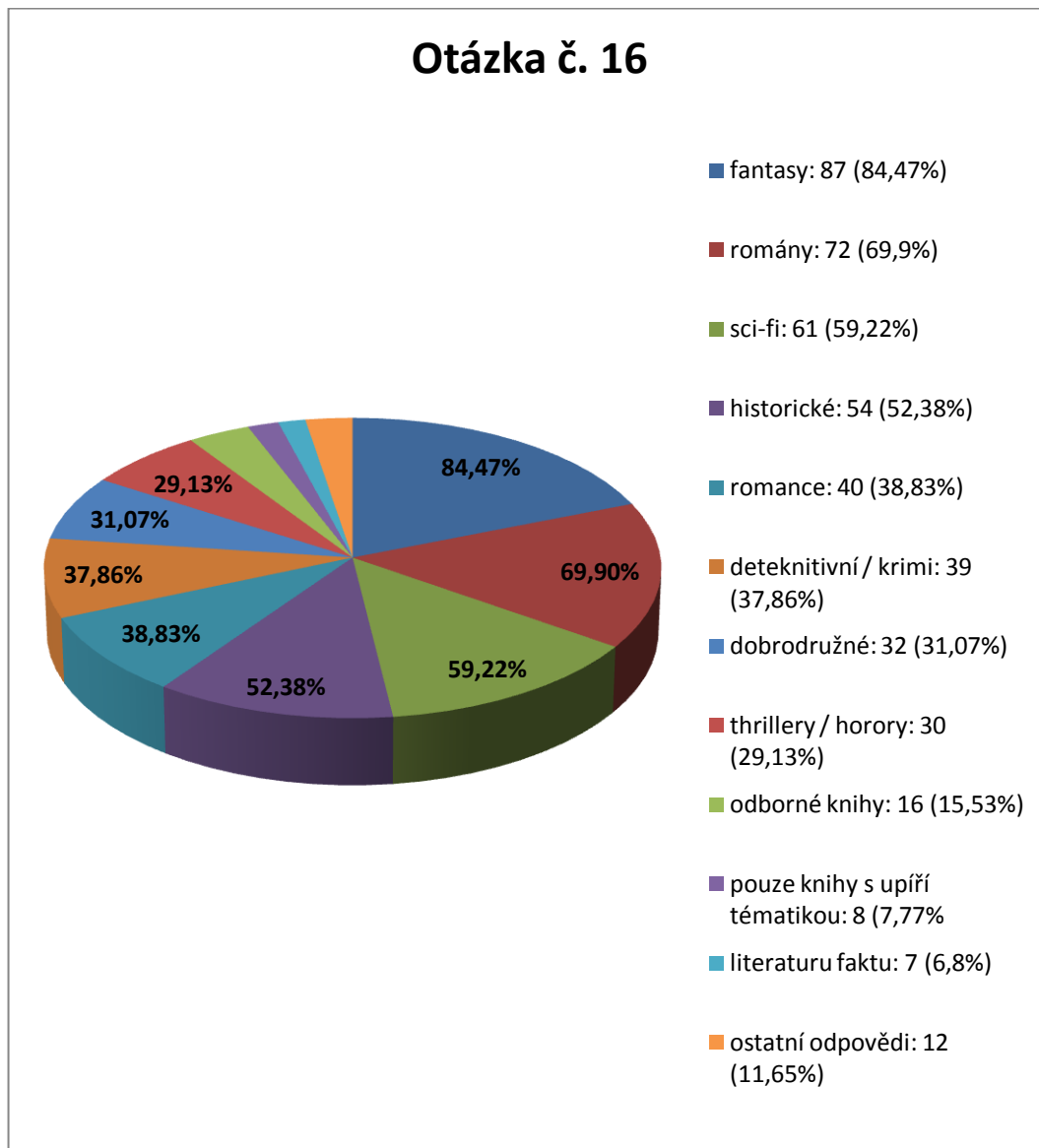
Celkem 54,37% (56) respondentů uvedlo, že čtou převážně knihy s upíří tematikou (četbu jiné literatury však nevyklučují). Odpověď „ne“ zvolilo 45,63% (47) respondentů.

Zajímavé souvislosti

Respondenti, kteří na tuto otázku zvolili odpověď „ano“ s 1,8x větší pravděpodobností odpověděli výběrem možnosti „více než 20 hodin“ na otázku č. 14 (*Kolik hodin týdně strávíte čtením knih s upíří tematikou?*).

Otázka č. 16: Jaké jiné knihy čtete?

Graf č. 13

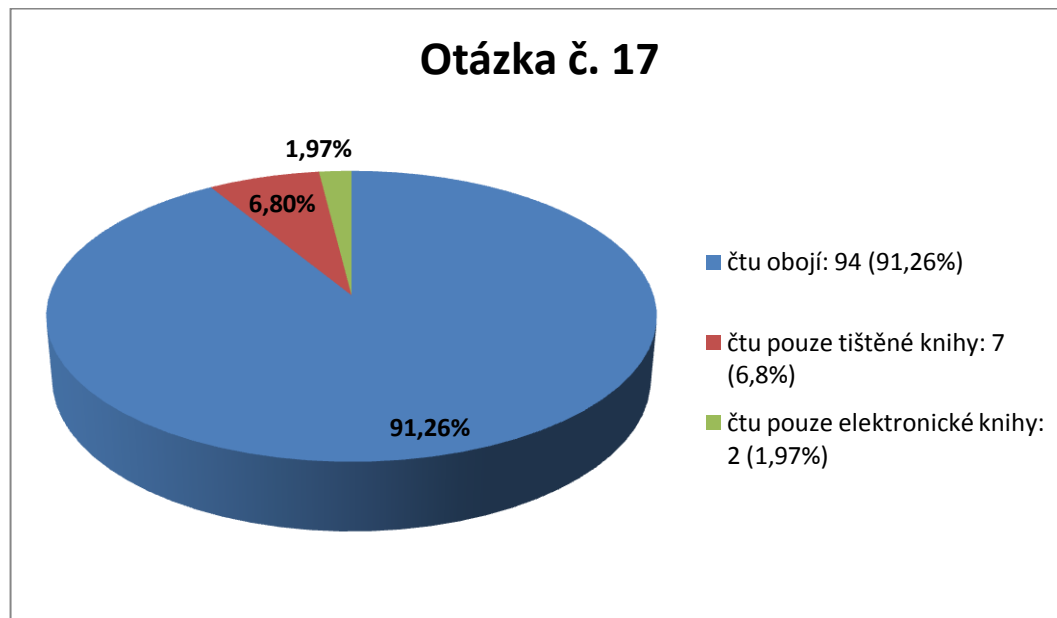

Otázka č. 16 je povinná otázka. Respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní (min. 1).

Zastoupení jednotlivých žánrů je přehledně zobrazeno v grafu. Zde bych se věnovala více „ostatním odpovědím“. Celkem 11,65% (12) respondentů zvolilo možnost napsat svou vlastní odpověď. Čtyři respondenti napsali, že čtou všechny žánry bez výjimky. Dva respondenti postrádali možnost „dětské knihy“. Jeden respondent (ze Slovenska) uvedl možnost „športové“ knihy.

Otázka č. 17: Čtete tištěné knihy nebo elektronické knihy?

Graf č. 14

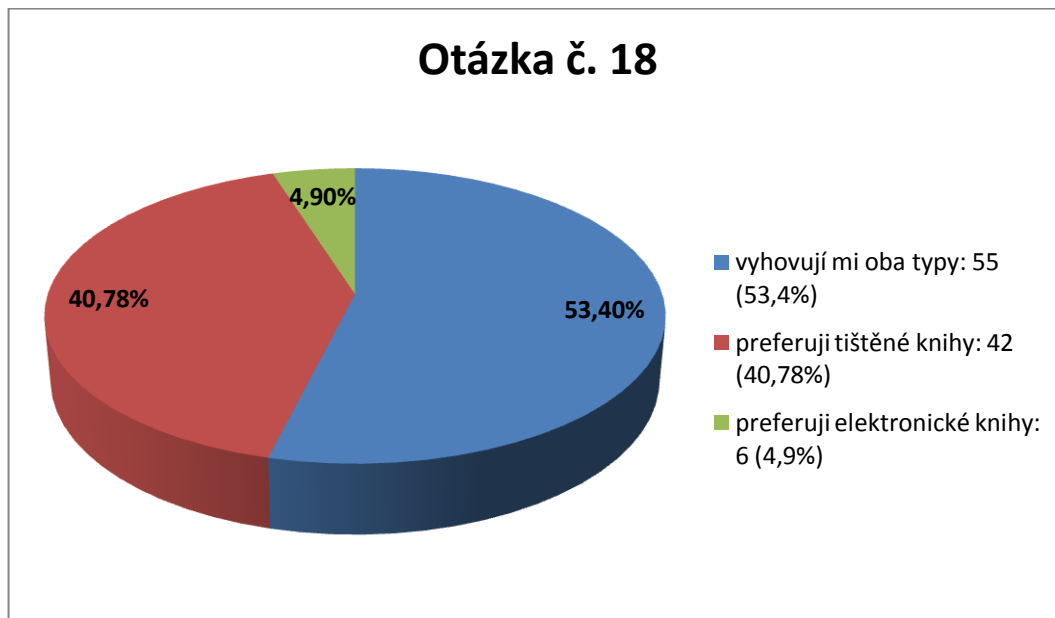
Otázka č. 17 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

V dnešní době nejsou elektronické knihy (e-booky) žádnou převratnou novinkou. Stávají se stále oblíbenějšími, zejména pro jejich praktičnost. Velkým úskalím je však český trh s elektronickými knihami, který stále nereaguje na poptávku trhu a nevěnuje elektronickým knihám dostatečnou pozornost a stále přetrvává orientace na tištěné knihy.

Celkem 91,26% (94) respondentů čte tištěné i elektronické knihy. 6,8% (7) respondentů čte pouze tištěné knihy a 1,97% (2) respondenti čtou pouze elektronické knihy.

Otázka č. 18: **Preferujete tištěné knihy nebo elektronické knihy?**

Graf č. 15

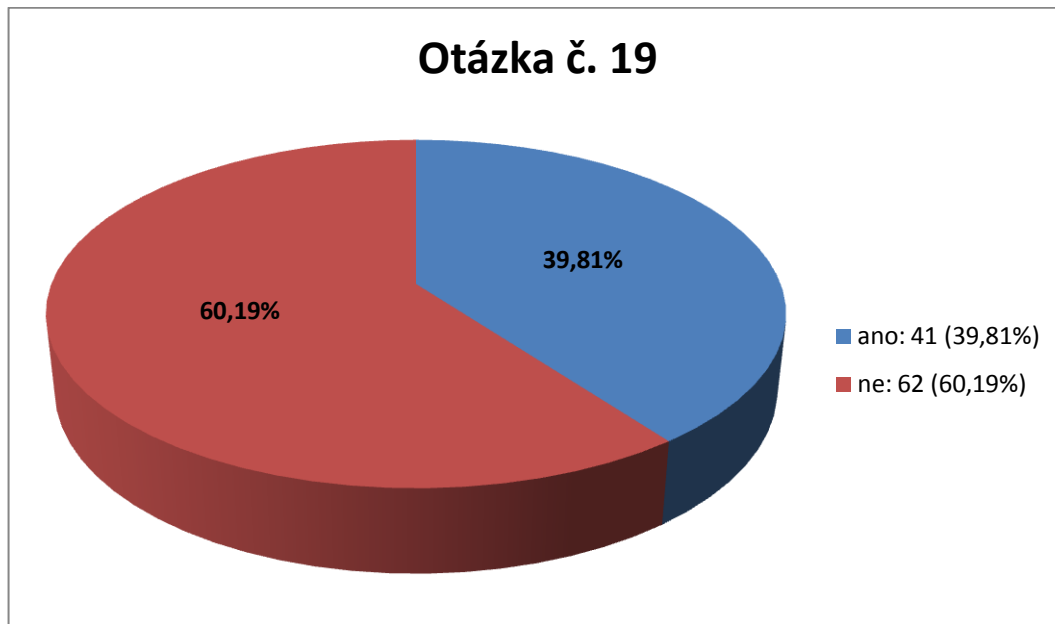
Otázka č. 18 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Tato otázka je doplňující k předchozí otázce, kterou více specifikuje a rozvíjí.

Celkem 53,4% (55) respondentům vyhovují tištěné i elektronické knihy a ani jednu možnost nepreferují. Naopak 40,78% (42) respondentů preferuje pouze tištěné knihy. Pouhých 4,9% (6) respondentů preferuje pouze elektronické knihy.

Otázka č. 19: **Vlastníte čtečku elektronických knih?**

Graf č. 16

Otázka č. 19 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

Čtečka elektronických knih (e-book reader) se v dnešní době stává velmi žádaným zařízením. Mezi hlavní pozitiva patří cena (v průměru kolem 3 000 Kč), nízká spotřeba energie (nabití baterie vydrží i několik týdnů), revoluční e-ink nepodsvícený display, který neničí oči při čtení a je k nerozeznání od tištěného papíru a v neposlední řadě kapacita přístroje (uživatel může mít vždy s sebou až několik tisíc knih).⁴²

Výsledky této otázky ukazují, že čtečka elektronických knih je mezi čtenáři fantasy literatury rozšířeným zařízením. 39,81% (41) respondentů toto zařízení vlastní. 60,19% (62) nevlastní čtečku elektronických knih.

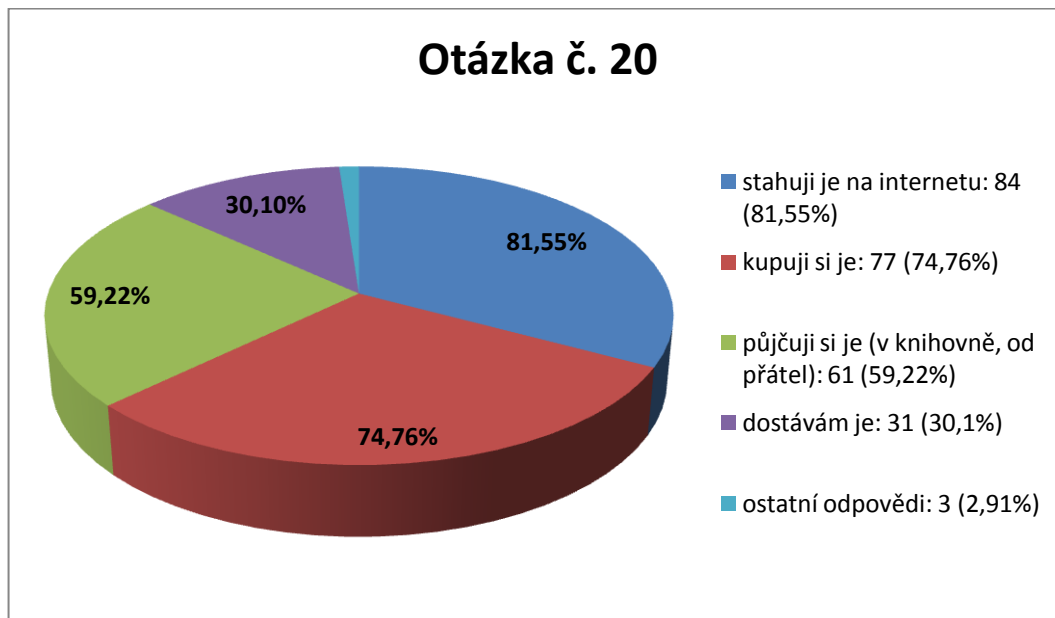
⁴² všechny tyto parametry závisí na značce a typu přístroje

Zajímavé souvislosti

Respondenti, kteří zvolili odpověď „ne“ na tuto otázku, s 1,6x větší pravděpodobností odpověděli 16 – 20 hodin na otázku č. 14 (*Kolik hodin týdně strávíte čtením knih s upřími tématikou?*).

Otázka č. 20: Jakým způsobem se dostáváte ke knihám s upíří tematikou?

Graf č. 17

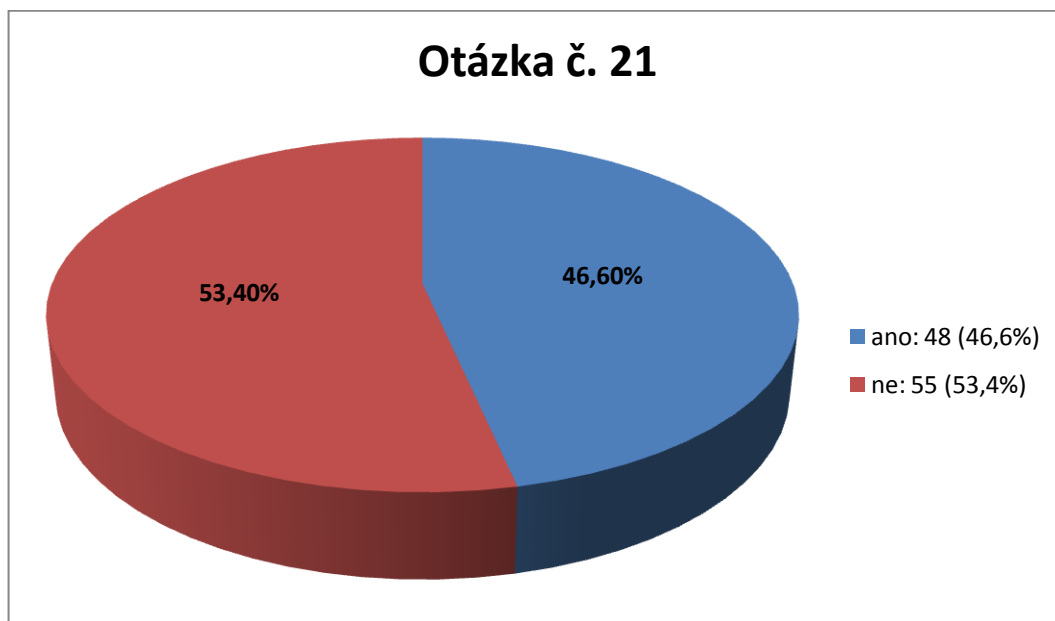
Otázka č. 20 je povinná otázka. Respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní (min. 1).

V této otázce mohli opět respondenti zvolit více možností.

Přestože se jedná o nelegální činnost, celkem 81,55% (84) respondentů zvolilo jako nejčastější způsob, jak se dostávají ke knihám, stahování na internetu. Pozadu nezůstávají respondenti, kteří si knihy nejčastěji kupují, je jich 74,76% (77). 59,22% (61) respondentů si knihy půjčuje (v knihovně, od přátel a jinde). Knihy dostává z různých zdrojů 30,1% (31) respondentů. Napsat vlastní odpověď zvolilo 2,91% (3) respondentů a mezi nimi nejpřínosnější odpovědí byla 2x odpověď „recenzní výtisky“. Získávání recenzních výtisků je dnes poměrně lukrativní a rozšířená záležitost mezi majiteli blogů, kteří za poskytnutí recenzního výtisku zdarma vděčí jednotlivým vydavatelstvím. Na oplátku musí v určitém časovém termínu umístit recenzi na knihu na svůj blog. Tím stoupá propagace nové knihy.

Otázka č. 21: Navštěvujete knihovnu za účelem půjčování si knih s upřímnou tematikou?

Graf č. 18

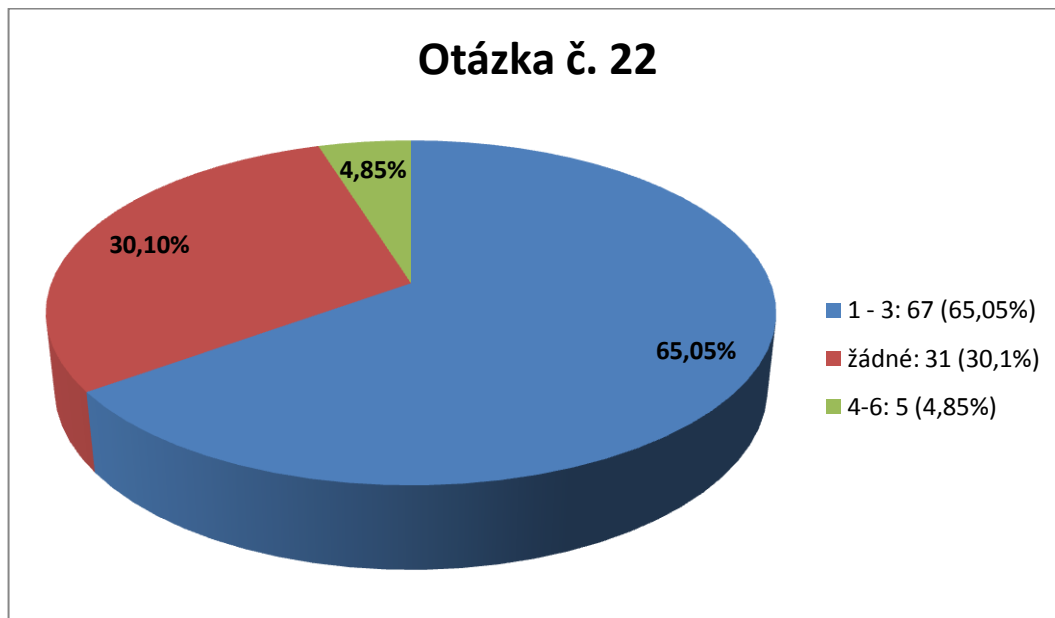

Otázka č. 21 je povinná. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

Celkem 53,4% (55) respondentů nenavštěvuje knihovnu za účelem půjčování si knih s upřímnou tematikou. Ke knihám se tedy dostávají jiným způsobem. Oproti tomu 46,6% (48) respondentů knihovnu za tímto účelem navštěvuje a knihy s upřímnou tematikou si v knihovně půjčují.

Otázka č. 22: **Kolik knih s upříjí tematikou si měsíčně koupíte?**

Graf č. 19

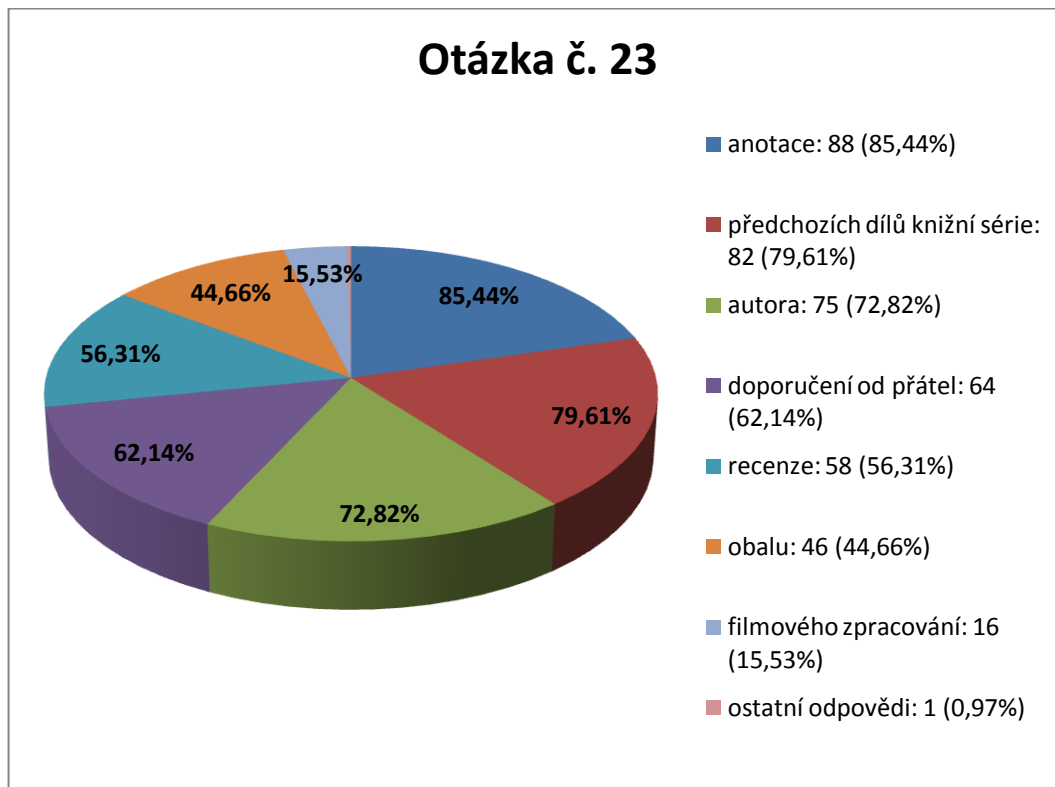

Otázka č. 22 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Nejvíce respondentů na tuto otázku získala odpověď „1 – 3“, tudíž 65,05% (67) respondentů si měsíčně zakoupí jednu až tři knihy s upříjí tematikou. Poměrně vysoké procento respondentů si měsíčně nezakoupí žádnou knihu a sice 30,1% (31). 4,85% (5) respondentů si měsíčně zakoupí 4 – 6 knih. Více než 6 knih si nezakoupí žádný z respondentů.

Otázka č. 23: **Knihy s upíří tematikou si vybírám podle:**

Graf č. 20

Otázka č. 23 je povinná otázka. Respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní (min. 1).

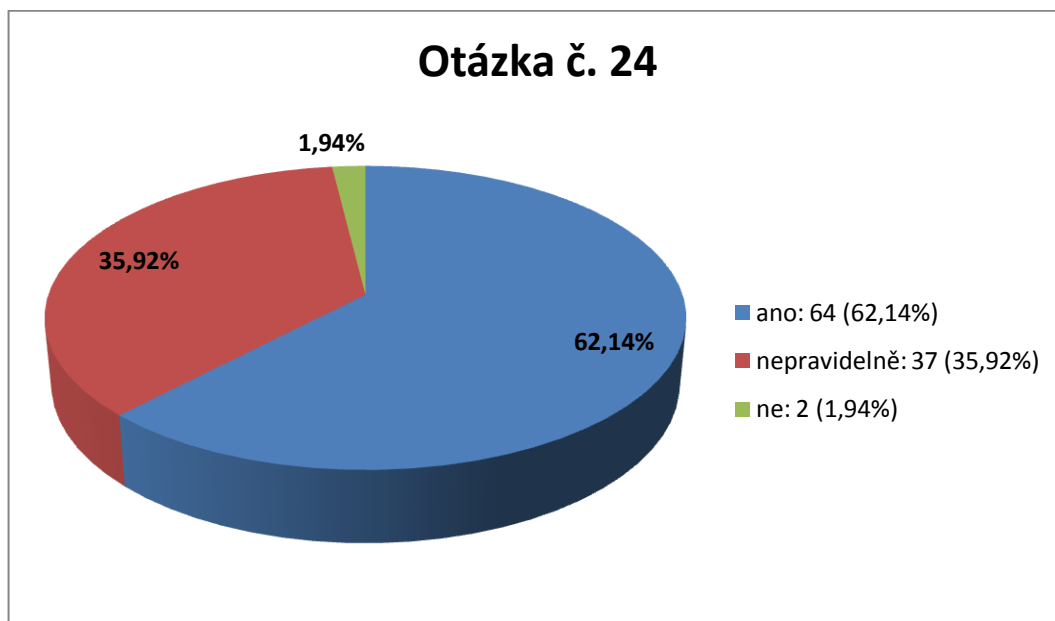
V této otázce si opět mohli respondenti zvolit více odpovědí. Knihy s upíří tematikou jsou nejvíce vybírány podle anotace, celkem 85,44% (88) respondentů zvolilo tuto odpověď. Dále 79,61% (82) respondentů vybírá knihu podle předchozího dílu knižní série. 72,82% (75) respondentů zvolilo odpověď „autora“. Na doporučení od přátel dá celkem 62,14% (64) respondentů. Recenze jsou při výběru knihy podstatné pro 56,31% (58) respondentů. Obal upoutá 44,66% (46) respondentů. A nejméně respondentů, 15,53% (16), vybírá knihu podle filmového zpracování.

Zajímavé souvislosti

Respondenti, kteří na tuto otázku zvolili odpověď „doporučení od přátel“ s 1,5x větší pravděpodobností odpověděli „*Vampýrská akademie*“ na otázku č. 25 (*Uveďte knihu popř. knižní sérii s upíří tematikou, která vás nejvíce zaujala*).

Otázka č. 24: Sledujete, jaké knižní novinky s upíří tematikou vychází na trhu?

Graf č. 21

Otázka č. 24 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Na českém knižním trhu vychází v průměru 10 knih s upíří tematikou měsíčně. Některé z těchto knih jsou dlouho dopředu očekávané a na blozích a fórech sdružující fanoušky fantasy literatury s upíří tematikou je datum vydání předem avizované.

Celkem 62,14% (64) respondentů pravidelně sleduje, jaké knižní novinky s upíří tematikou na trhu vychází. 35,92% (37) respondentů toto sleduje pouze nepravidelně. Pouze 1,94% (2) respondenti nesledují vůbec, které knižní novinky vycházejí.

Otázka č. 25: Uveďte knihu, popř. knižní sérii s upíří tematikou, která vás nejvíce zaujala.

Tabulka č. 5

Odpověď	Počet respondentů se shodnou odpovědí	Procenta
<i>Bratrstvo černé dýky</i>	40	38,83%
<i>Vampýrská akademie</i>	30	29,13%
<i>Sága Stmívání</i>	25	24,27%
<i>Anita Blake</i>	13	12,62%
<i>Upíří deníky</i>	6	5,83%
<i>Strážci věčnosti</i>	6	5,83%
<i>Škola noci</i>	6	5,83%
<i>Pravá krev</i>	5	4,85%
<i>Argeneau</i>	5	4,85%

Otázka č. 25 je povinná otázka. Respondent musel napsat odpověď vlastními slovy (nebyly nabídnuty žádné možnosti).

Všechny z výše uvedených odpovědí jsou názvy celých knižních sérií. Této otázce (zejména jednotlivým sériím) se blíže věnuji v teoretické části práce.

Otázka č. 26: **Můžete zdůvodnit váš výběr?**

Otázka č. 26 je jedinou **nepovinnou** otázkou v celém šetření. Respondent mohl napsat odpověď vlastními slovy. Přestože bylo otázka nepovinná, odpovědělo na ni celkem 41 respondentů z celkového počtu 103. Pokud bych vypsal všech 41 responsí, těžko bychom se dostali k nějakému uspokojivému shrnutí. Snažila jsem se jednotlivé (originální) odpovědi zesumírovat do následující tabulky.

Tabulka č. 6

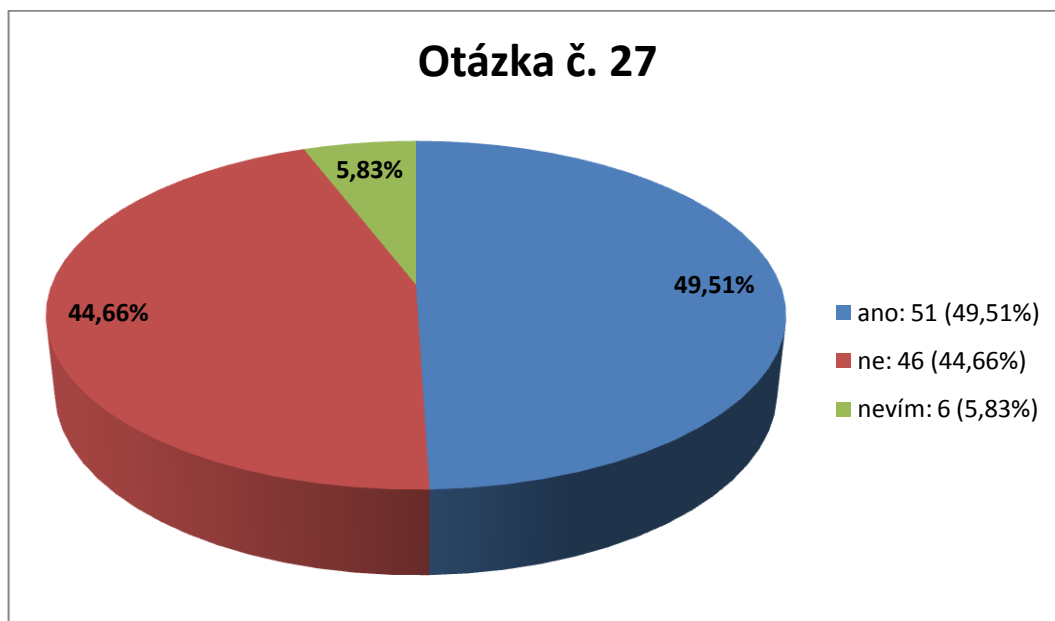
Odpověď	Počet respondentů se shodnou odpovědí	Procenta
čtivost / poutavost děje	25	60,98%
hlavní postavy	24	58,54%
příběh	21	51,21%
akce / napětí / spád	15	36,59%
láska / romantika	10	24,39%
uvěřitelnost / reálnost fantaskního světa	9	21,95%
styl psaní autora (autorky)	8	19,51%
upíři a jiné nadpřirozené bytosti	6	14,63%
sex / erotika	6	14,63%
originalita	6	14,63%
humor / zábava	4	9,76%
odreagování se (odpoutání od reality)	3	7,32%

Vybrala jsem jednu z odpovědí, kterou považuji za zajímavou natolik, aby zazněla: *V niektorých z týchto sérií sa upíri spomínajú iba okrajovo a s dejom*

priamo nesúvisia, v iných sú hlavnými protagonistami, či už v kladnom, alebo zápornom slova zmysle. Nejde ani tak o samotný fenomén upírov a vlkolakov, ako skôr o typ literatúry, ktorý mi vyhovuje. Je to dostatočne vzdialené od reality, aby som sa pri čítaní mohla od nej odpútať. Kombinácia nebezpečenstva, romantiky, dobrodružstva a tajomna je ostrým protikladom proti nude a stereotypu reálneho života. To bude najskôr dôvod, prečo má tento žáner toľko priaznivcov - ja k nim patrí práve z tohoto dôvodu.

Otázka č. 27: **Byla kniha *Stmívání* od Stephenie Meyerové první knihou s upíří tematikou, kterou jste četl(a)?**

Graf č. 22

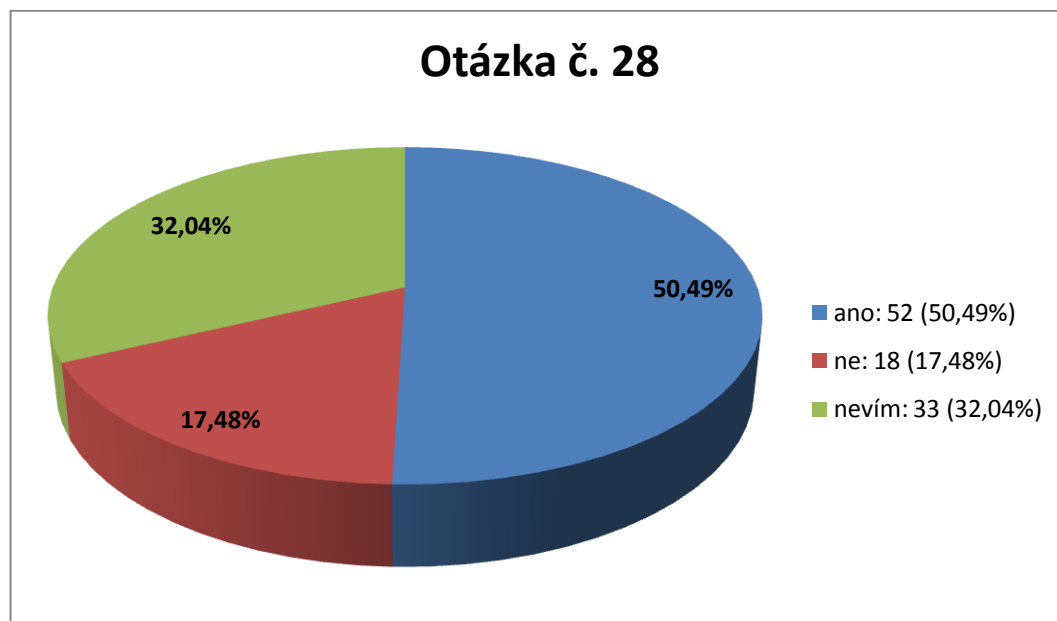
Otázka č. 27 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“, „ne“ a „nevím“.

Domnívala jsem se, že kniha *Stmívání* od Stephenie Meyerové byla pro český knižní trh zásadní. Proto jsem záměrně položila tuto otázku. Jak je vidět, tato moje domněnka nebyla zcela potvrzena.

Pro 49,51% (51) respondentů byla tato kniha první knihou s upíří tematikou, kterou četli. A od ní posléze vznikl zájem o další knihy s touto tematikou. Ovšem pro 44,66% (46) respondentů nikoliv, tudíž v nich zájem vzbudily jiné knihy s upíří tematikou. 5,83% (6) respondentů nebylo schopno na tuto otázku odpovědět a proto zvolili odpověď „nevím“.

Otázka č. 28: Pokračoval(a) byste ve čtení knižní série s upříí tematikou, přestože vás příliš nezaujal první díl této série?

Graf č. 23

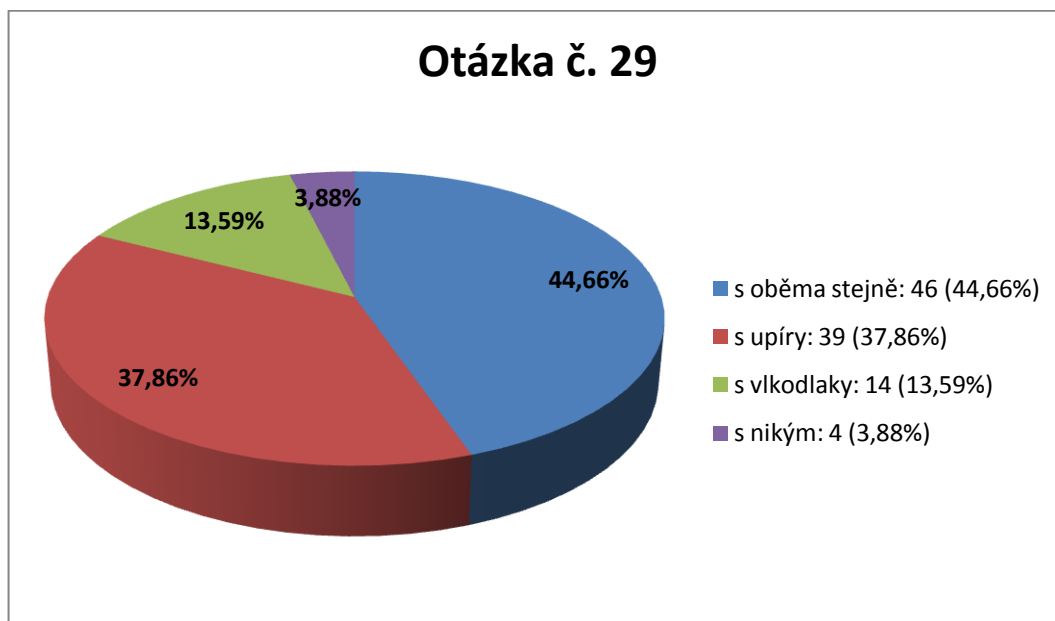
Otázka č. 28 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“, „ne“ a „nevím“.

Pro knihy s upříí tematikou je typické vydávání sérií. Jen málo těchto knih vyjde pouze v jednom uceleném svazku. Nepochybně se jedná o komerční záměry.

Jak je vidno, 50,49% (52) respondentů by pokračovalo ve čtení knižní série s upříí tematikou, přestože je nijak nezaujal první díl této série. Poměrně velké procento 32,04% (33) respondentů neuměli na tuto otázku odpovědět. Patrně by přihlíželi k dalším faktorů, zdali by ve čtení pokračovali. Ve čtení by nepokračovalo 17,48% (18) respondentů.

Otázka č. 29: V knihách s upíří tematikou se vedle sebe velmi často objevují upíři s vlkodlaky. S kým více sympatizujete?

Graf č. 24

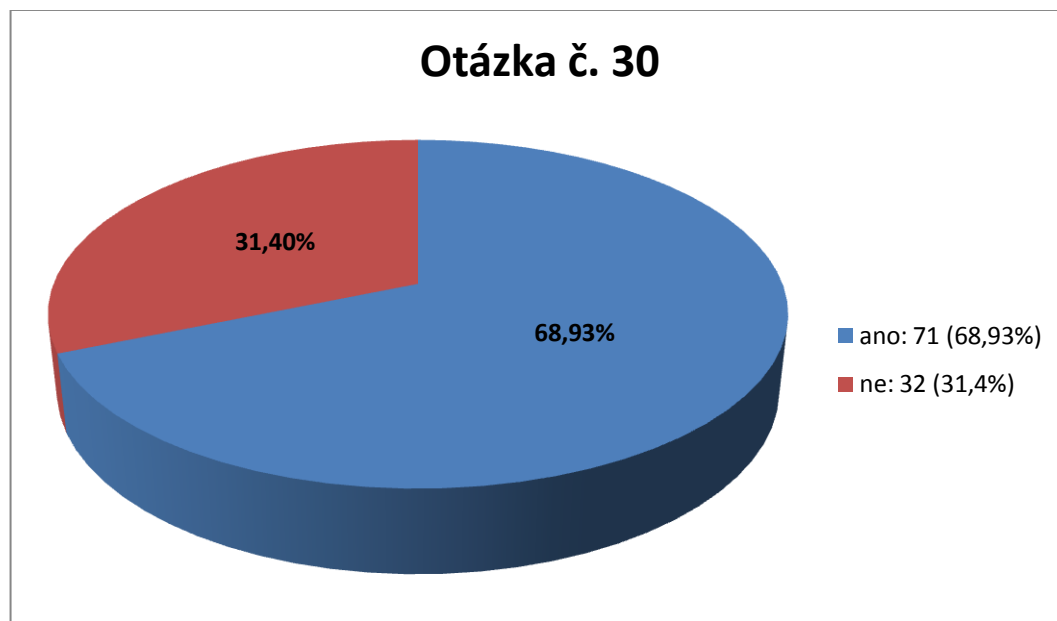
Otázka č. 29 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Fakt, že upíři s vlkodlaky k sobě velmi často neodmyslitelně patří, neobjevujeme pouze v knihách s upíří tematikou. Skutečnost je, že v těchto knihách jsou velmi často hlavními postavami.

Nejvíce respondentů, 44,66% (46), sympatizuje s oběma stejně. Upíry upřednostňuje 37,86% (39) respondentů. S vlkodlaky sympatizuje celkem 13,59% (14) respondentů. Odpověď „s nikým“ zvolilo 3,88% (4) respondentů.

Otázka č. 30: **Když se v knize s upíří tematikou objeví zajímavé informace (dílo, mýtus, legenda, pohádka, historická postava, náboženství, předmět, událost aj.), vyhledáte si více informací o tomto tématu?**

Graf č. 25

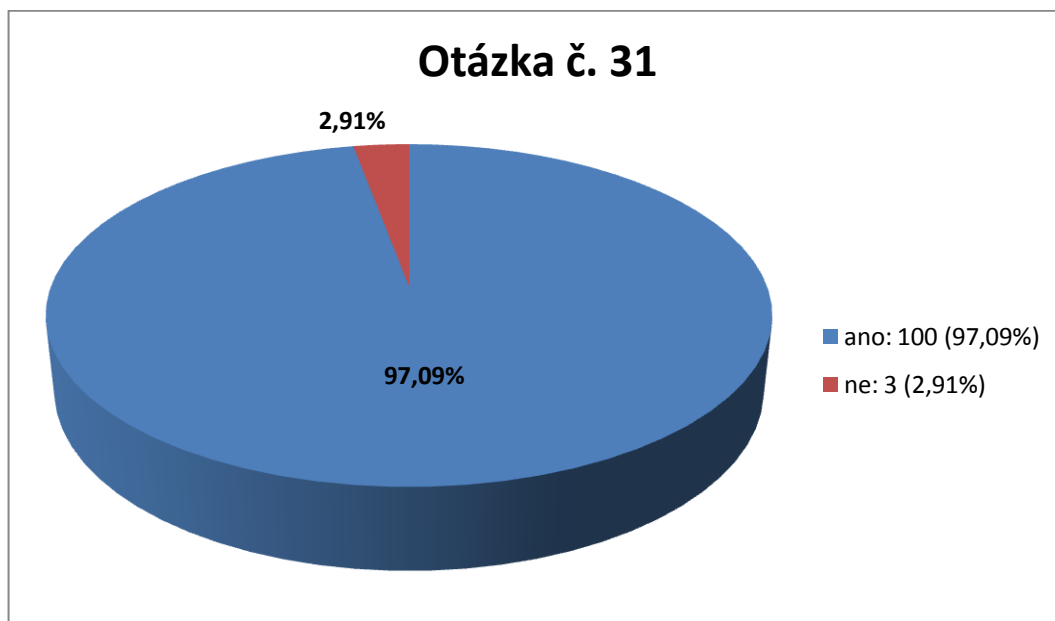
Otázka č. 30 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

Tuto otázku jsem si nemohla dovolit nepoložit. Někdo možná tuto skutečnost během čtení přejde bez povšimnutí, mně však nemohlo ujít, že v mnoha dílech mají hlavní hrdinové zvláštní koníček či netradiční zálibu. Ať už se jedná o oblíbenost jedné odrůdy zelených jablek, nebo závislost na vážné hudbě, jde především o to, že tím autor dává do oběhu jakousi skrytou agendu.

Jak dokazují výsledky v této otázce, celkem 68,93% (71) respondentů si vyhledá více informací o zajímavosti, jež je v knize zaujme. Oproti tomu 31,4% (32) respondentů přejdou tuto zajímavou informaci bez povšimnutí a nic více si o ní nezjistí.

Otázka č. 31: Stalo se někdy, že jste odkládal(a) své povinnosti kvůli tomu, že jste četli knihu s upíří tematikou a nemohli jste opustit příběh?

Graf č. 26

Otázka č. 31 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

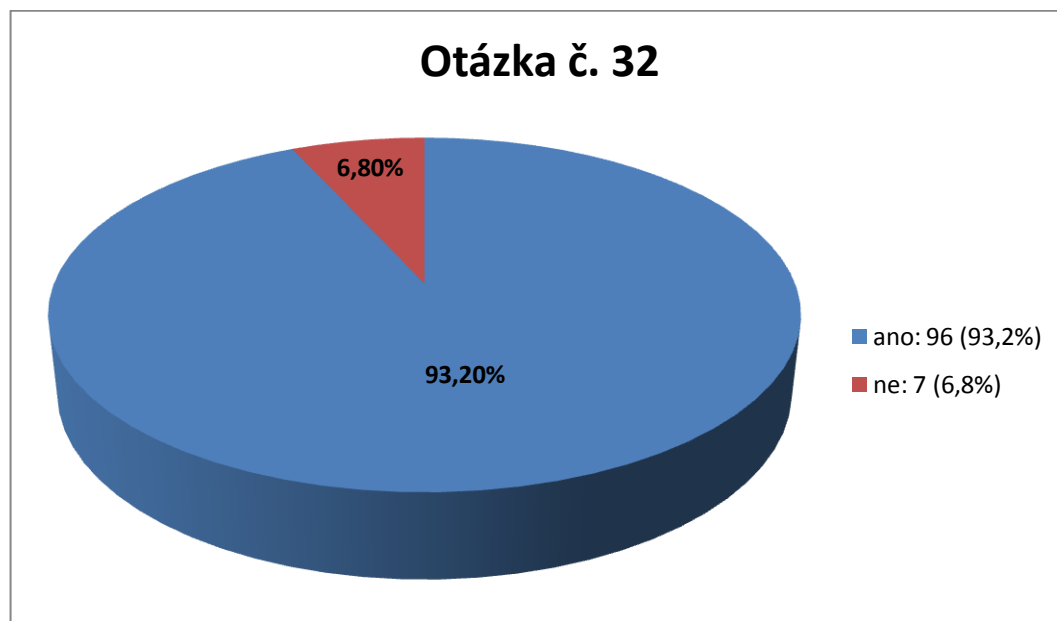
Zejména mezi studenty je hojně rozšířen pojem prokrastinace⁴³. Někdo může s úsměvem konstatovat, že už i pro lenivost máme odborný termín. Velmi mě zajímalo, jestli tento fenomén pronikl i mezi fanoušky fantasy literatury s upíří tematikou. Výsledky jsou více než výmluvné.

Celkem 97,09% (100) respondentů přiznává, že kvůli knize odkládali svoje povinnosti na pozdější dobu. Plně zodpovědných respondentů se našlo 2,91% (3).

⁴³ výrazná a chronická tendence odkládat plnění povinností a úkolů (zejména těch nepříjemných) na pozdější dobu (ABZ.cz: *slovník cizích slov* [online]. [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/>)

Otázka č. 32: Navštěvujete neoficiální překladatelské blogy, kde čtete knihy s upíří tematikou, které ještě nebyly do českého jazyka přeloženy?

Graf č. 27

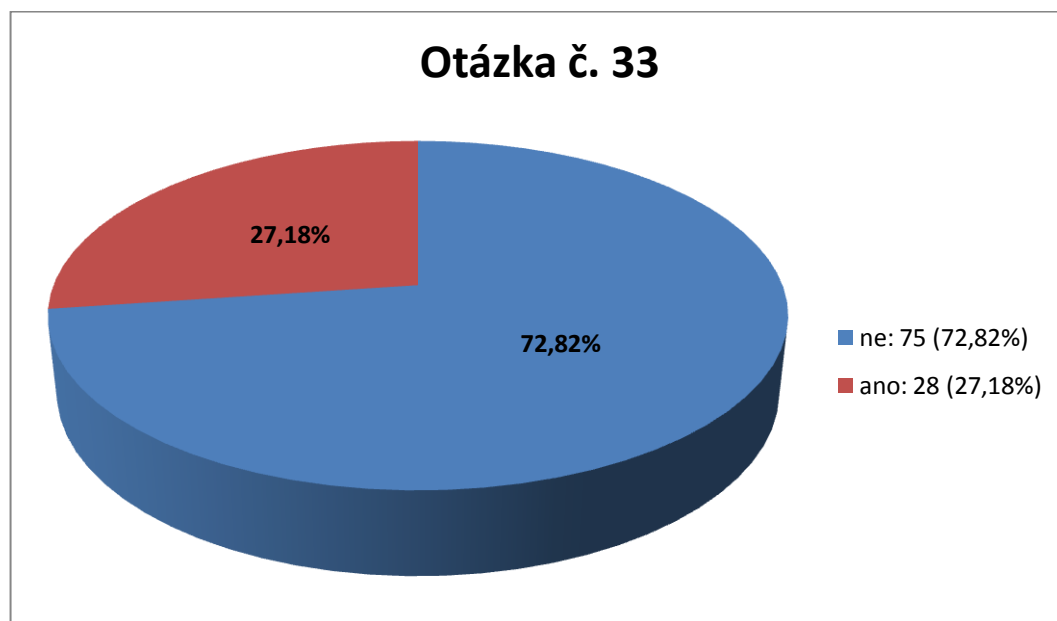
Otázka č. 32 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

Jak jsem již zmiňovala u otázky č. 20, v českém internetovém prostředí vzniklo a stále přibývá velké množství blogů (především recenzních), které se věnují knihám s upíří tematikou. Tyto blogy se převážně zabývají fantasy a sci-fi literaturou obecně. Vznikají však také blogy, které sdružují amatérské překladatele, kteří sami překládají knihy z originálního jazyka do českého.

Celkem 93,2% (96) respondentů tyto blogy navštěvuje a čtou tak knihy, které by pro náš trh zřejmě nebyly přeloženy. Zdali to svědčí o nedostatku těchto knih pro fanoušky fantasy literatury, můžeme jen spekulovat. Tyto blogy nenavštěvuje 6,8% (7) respondentů.

Otázka č. 33: Čtete knihy s upíří tematikou v původním jazyce bez překladu?

Graf č. 28

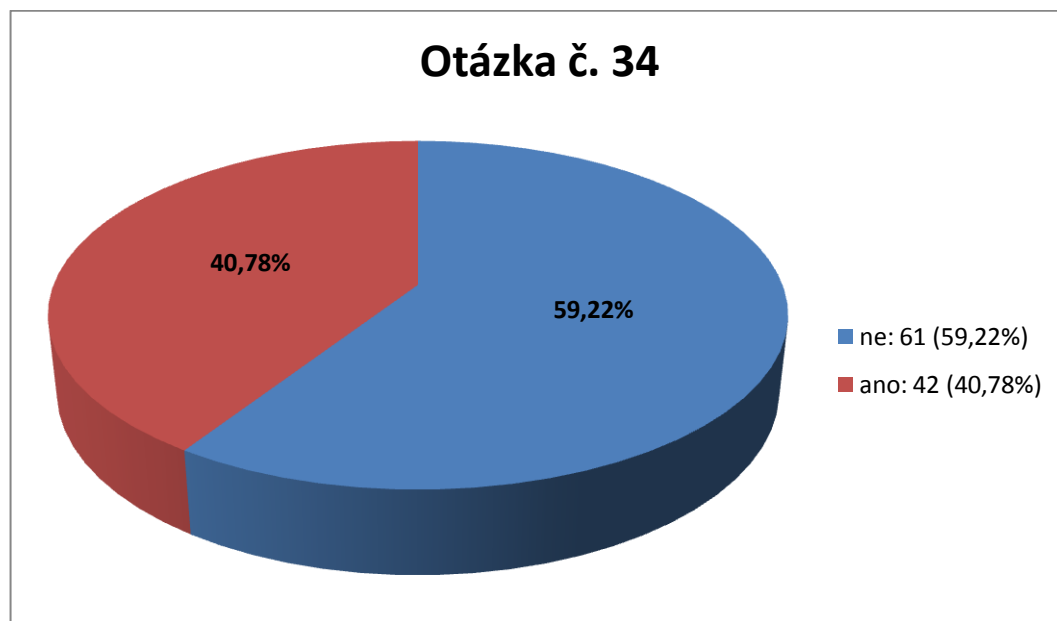
Otázka č. 33 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

Čtení knih v původním jazyce je prověřeným pomocníkem při zdokonalování a osvojování daného cizího jazyka. Čtenář si tak osvojí fráze a slovní spojení, které nemá možnost poznat běžnou výukou. Touto otázkou jsem chtěla zjistit, zdali by fantasy literatura s upíří tematikou mohla být hybatelem ve čtení cizojazyčné literatury. Podle výsledků tomu tak není.

Bez překladu nečte fantasy literaturu s upíří tematikou 72,82% (75) respondentů. Cizí jazyk ovládá 27,18% (28) respondentů a nedělá jim potíže číst knihy v originálním jazyce. Samozřejmě zde musíme přihlídnout ke stupni vzdělání.

Otázka č. 34: **Někdo tvrdí, že trh začíná být přehlcený knihami s upíří tematikou. Souhlasíte s tímto tvrzením?**

Graf č. 29

Otázka č. 34 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

Jak jsem již zmiňovala, na českém knižním trhu vychází průměrně 10 nových knih s upíří tematikou za měsíc. Posoudit, zdali je to moc či ne, jsem dala svým respondentům.

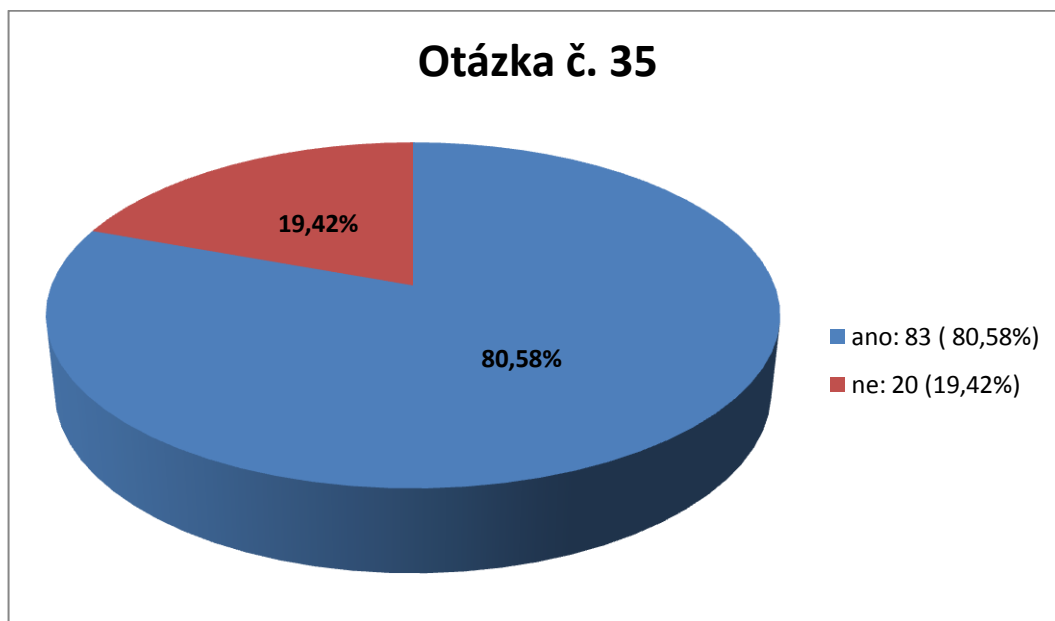
Celkem 59,22% (61) respondentů se nedomnívá, že by český trh byl přehlcen knihami s upíří tematikou. S tímto tvrzením souhlasí 40,78% (42) respondentů.

Zajímavé souvislosti

Respondenti, kteří na tuto otázku zvolili odpověď „ne“ s 1,7x větší pravděpodobností odpověděli 11 – 15 hodin na otázku č. 14 (*Kolik hodin týdně strávíte čtením knih s upíří tematikou?*).

Otázka č. 35: **Jste členem internetového fóra nebo skupiny, která sdružuje lidi se zájmem o knihy s upřímnou tematikou?**

Graf č. 30

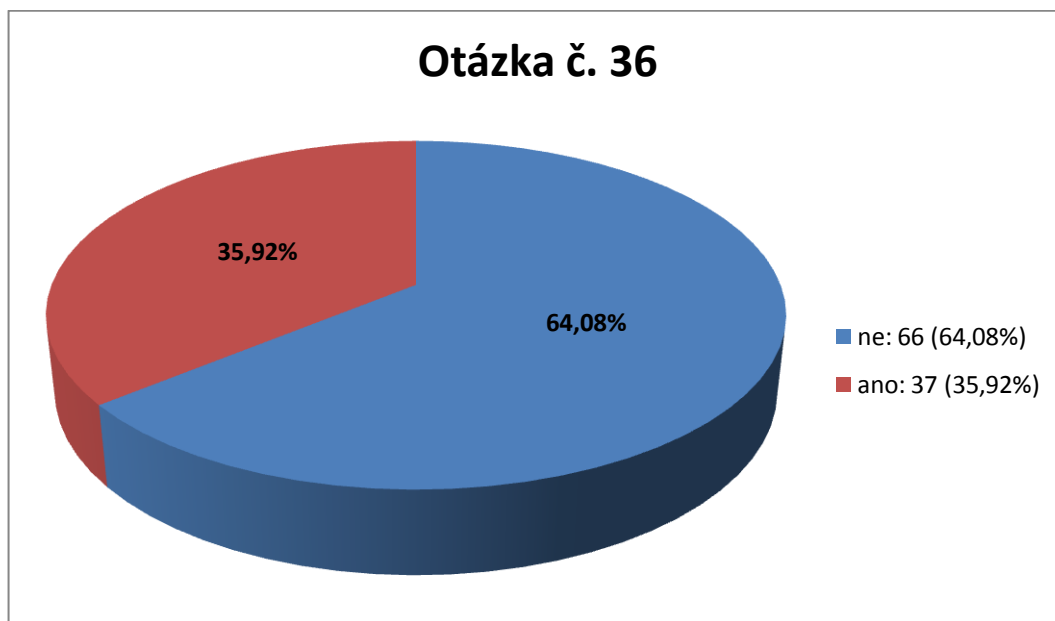

Otázka č. 35 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

80,58% (83) respondentů je členem internetového fóra nebo skupiny, která sdružuje lidi se zájmem o knihy s upřímnou tematikou. Členy není 19,42% (20) respondentů.

Otázka č. 36: **Zúčastnil(a) jste se někdy akce spojené s knihou s upíří tematikou? (propagace knihy, filmová premiéra, sraz fanoušků aj.).**

Graf č. 31

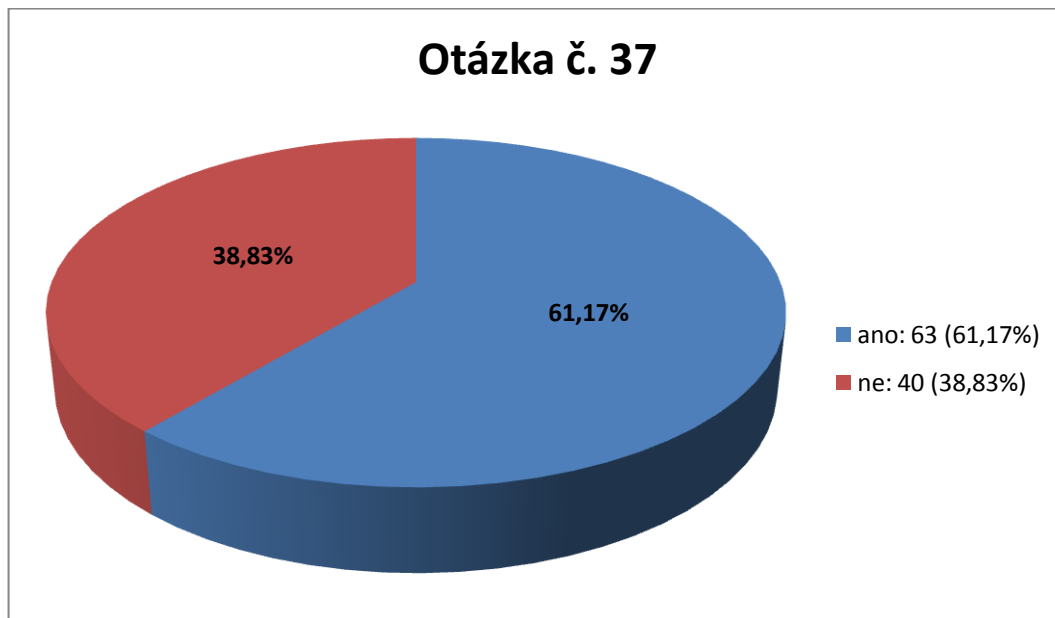
Otázka č. 36 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

Srazy fanoušků a především filmové premiéry bývají v současnosti hojně navštěvované lidmi se zájmem o knihy s upíří tematikou. Premiéry filmových hitů, které byly točeny na motivy knih s upíří tematikou, bývají beznadějně vyprodané dlouho před datem, kdy se dostávají na filmová plátna.

64,08% (66) respondentů se shodlo, že takovouto akci doposud nenavštívilo. Této akce se v minulosti zúčastnilo 35,92% (37) respondentů.

Otázka č. 37: **Plánujete se zúčastnit akce podobného charakteru v budoucnu?**

Graf č. 32

Otázka č. 37 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

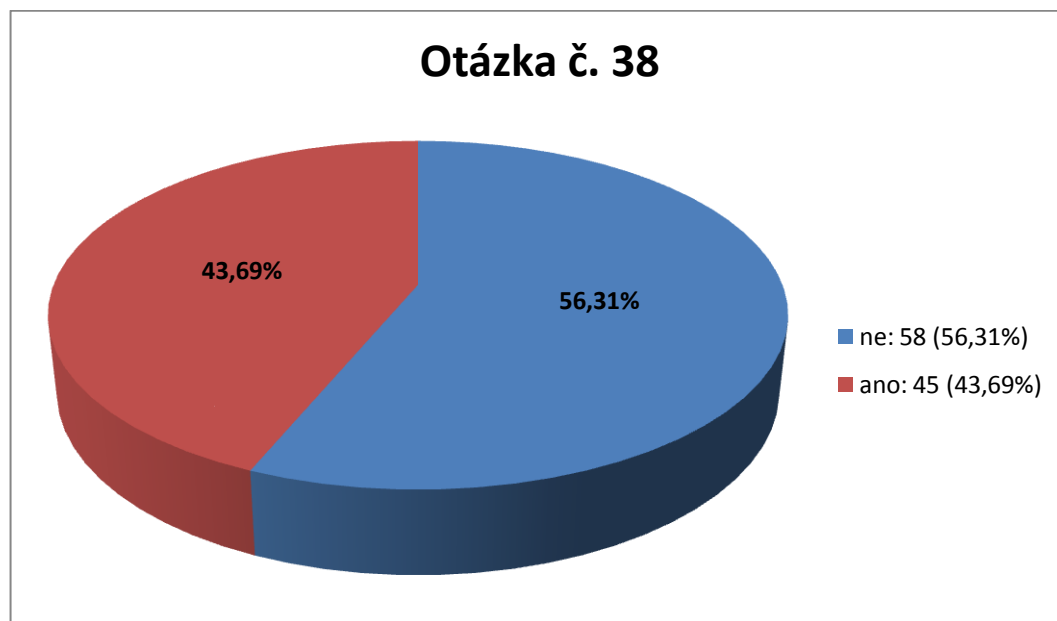
U této otázky jsou vidět opačné tendence. Přestože se v předchozí otázce prokázalo, že více respondentů takto zaměřenou akci nenavštívilo, do budoucna to nevyklučují. Celkem 61,17% (63) respondentů plánuje akci podobného charakteru v budoucnu navštívit. Takovouto akci nenavštíví 38,83% (40) respondentů.

Zajímavé souvislosti

Respondenti, kteří na tuto otázku zvolili odpověď „ano“, s 1,5x větší pravděpodobností odpověděli „ano“ na otázku č. 36 (*Zúčastnil(a) jste se někdy akce spojené s knihou s upíří tematikou? (propagace knihy, filmová premiéra, sraz fanoušků aj.)*).

Otázka č. 38: **Zakoupil(a) jste si někdy dárkový předmět či suvenýr, který nějakým způsobem souvisí s knihou nebo filmem s upíří tematikou?**

Graf č. 33

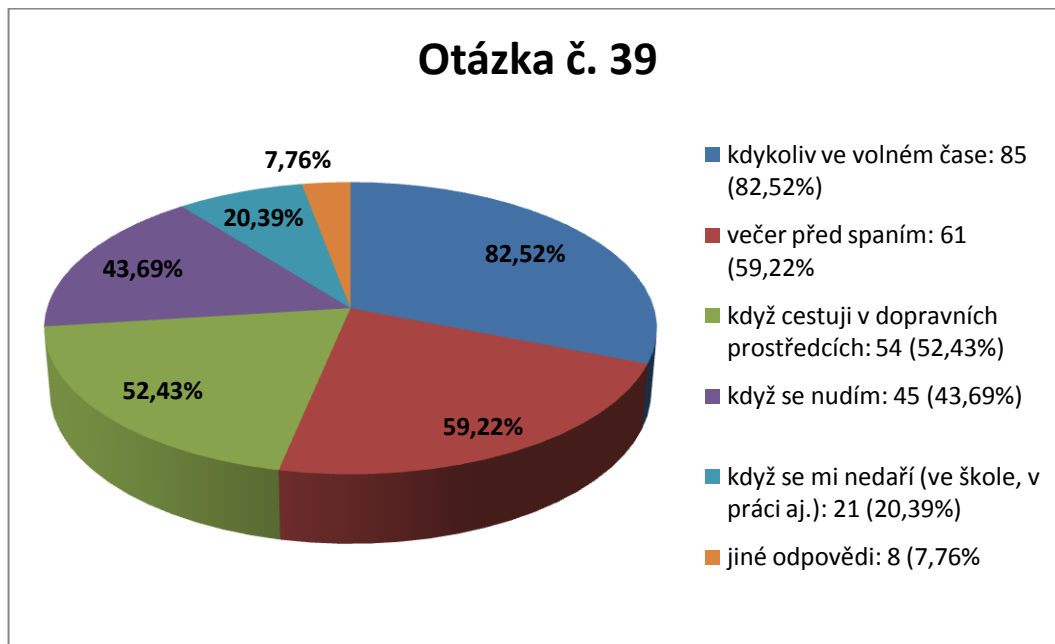
Otázka č. 38 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

Jelikož na fenoménu pop kultury, jakým bezesporu fantasy literatura s upíří tematikou je, se snaží vytěžit každý co nejvíce, vznikají nejrůznější dárkové předměty s motivy hlavních hrdinů či předmětů souvisejících s dějem.

Celkem 56,31% (58) respondentů si dárkový předmět či suvenýr, který nějakým způsobem souvisí s knihou nebo filmem s upíří tematikou, doposud nekoupili. Upomínkový předmět si zakoupilo 43,69% (45) respondentů.

Otázka č. 39: V jakých případech nejčastěji čtete knihy s upíří tematikou?

Graf č. 34

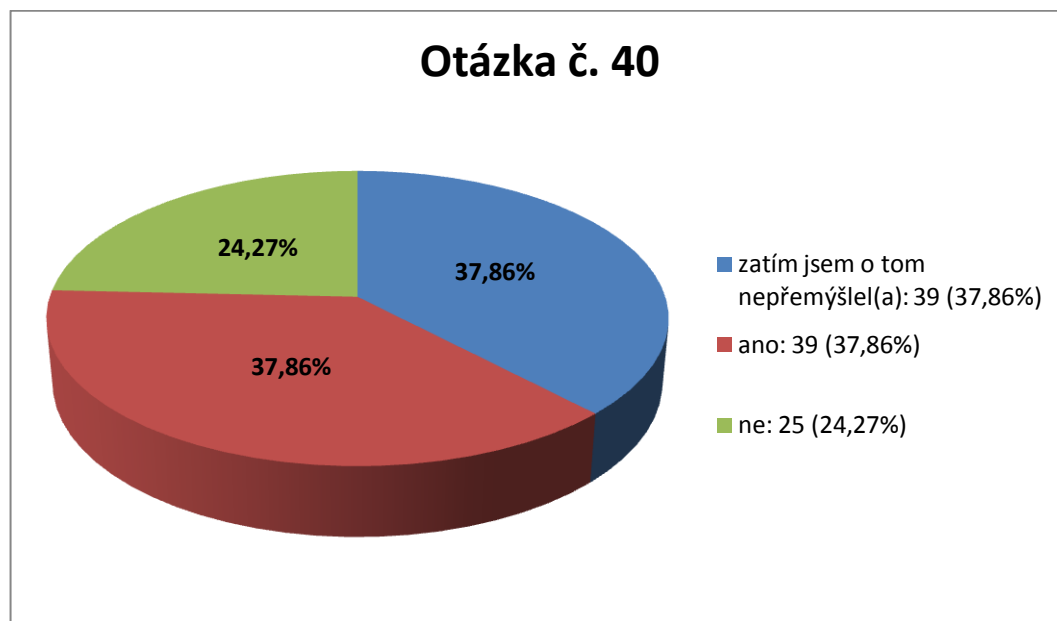
Otázka č. 39 je povinná otázka. Respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní (min. 1).

U této otázky si opět mohli respondenti vybrat více odpovědí.

Nejvíce respondentů, 82,52% (85), čte knihy s upíří tematikou kdykoliv ve volném čase. Večer před spaním čte 59,22% (61) respondentů. Při cestování v dopravních prostředcích si čte 52,43% (54) respondentů. 43,69% (45) respondentů zahání čtením nudu. Neúspěch jakéhokoliv typu zahání četbou celkem 20,39% (21) respondentů. Možnost dopsat vlastní odpověď zvolilo celkem osm (7,76%) respondentů.

Otázka č. 40: **Inspirovaly vás knihy s upíří tematikou natolik, abyste se sám (sama) začal(a) věnovat tvůrčímu psaní?**

Graf č. 35

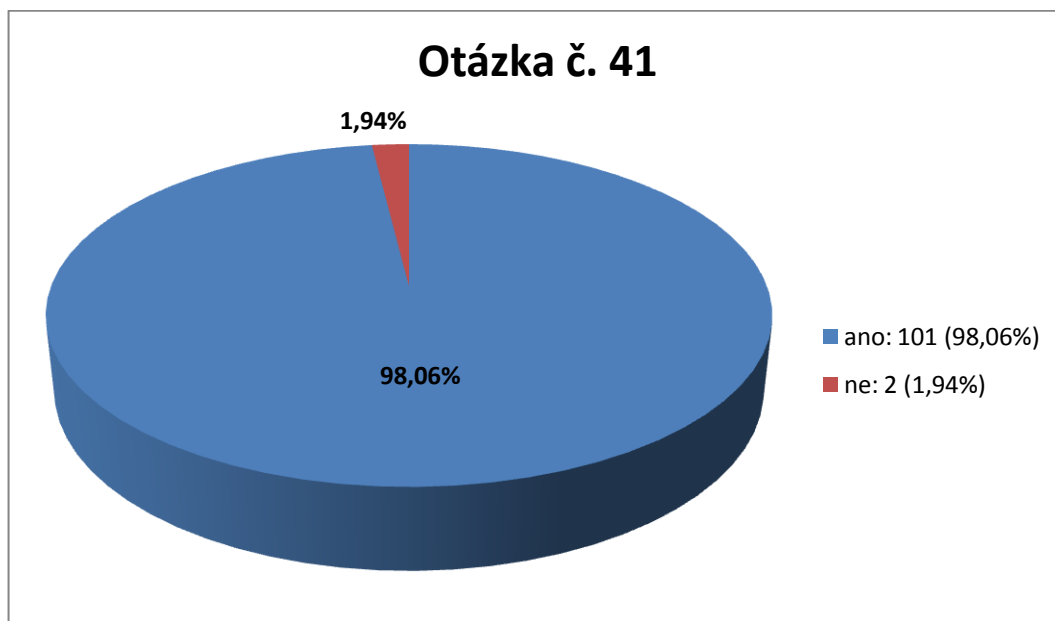
Otázka č. 40 je povinná otázka. Respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Tuto otázku jsem opět zvolila záměrně, neboť z předchozího pozorování vyplynulo, že se čím dál více fanoušků začíná věnovat vlastní spisovatelské činnosti. Několika autorům dokonce vyšla vlastní kniha pro český trh (více v teoretické části práce).

Procentuálně jsou na tom stejně dvě odpovědi na tuto otázku, a sice 37,86% (39) respondentů zatím nepřemýšlelo o vlastním tvůrčím psaní a stejný počet respondentů o tomto tématu již přemýšlel. 24,27% (25) respondentů se doposud nenechalo inspirovat knihami s upíří tematikou natolik, aby se sami začali věnovat spisovatelské činnosti.

Otázka č. 41: **Myslíte si, že vás knihy s upíří tematikou budou zajímat i v budoucnu?**

Graf č. 36

Otázka č. 41 je povinná otázka. Respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „ano“ a „ne“.

Poslední výzkumná otázka se snaží v nadneseném slova smyslu předvídat vývoj budoucí situace.

Fanoušci zřejmě budou zůstat knihám s upíří tematikou i nadále věrní, neboť 98,06% (101) respondentů si myslí, že je tento druh knih bude zajímat i v budoucnu. Pouze dva respondenti (1,94%) si myslí, že jejich zájem opadne.

Otázka č. 41 byla stěžejní při prokazování vedlejší Hypotézy 3 (*H3 (vedlejší): Alespoň 60% respondentů je přesvědčeno, že je budou knihy s upíří tematikou zajímat i v budoucnu.*). Celkem 98,06% (101) respondentů si myslí, že je knihy s upíří tematikou budou zajímat i v budoucnu. Došlo tak k dosažení požadované hranice pro potvrzení Hypotézy 3. Hypotéza 3 byla verifikována.

3.1.7 Závěr výzkumu

Při prokazování hlavní Hypotézy 1 byla stěžejní otázka číslo 2. Celkem 99,03% (102) respondentů byly ženy. Bylo tak dosaženo stanovené hranice pro potvrzení Hypotézy 1. Hypotéza 1 byla verifikována.

Při prokazování vedlejší Hypotézy 2 byla stěžejní otázka číslo 3. Celkem 31,07% (32) respondentů je náctiletých (ve věku 11 – 19 let). Tím tedy nedošlo k dosažení stanovené hranice pro potvrzení Hypotézy 2. Hypotéza 2 byla falsifikována.

Při prokazování vedlejší Hypotézy 3 byla stěžejní otázka číslo 41. Celkem 98,06% (101) respondentů je přesvědčených, že je fantasy literatura s upíří tematikou bude zajímat i v budoucnu. Tím došlo k dosažení stanovené hranice pro potvrzení Hypotézy 3. Hypotéza 3 byla verifikována.

4 Závěr

Jak jsme se již přesvědčili, fantasy literatura s upíří tematikou je celosvětovým fenoménem.

V teoretické části považuji za největší přínos zasazení tohoto fenoménu do teoretického rámce populární kultury a dalších teorií s tím spojených.

Dále je přínosem představení jednotlivých žánrů a nadpřirozených bytostí z hlediska literatury. Tyto kapitoly jsem sepsala čistě ze svých zkušeností a znalostí, které jsem získala při čtení fantasy literatury s upíří tematikou. Takovéto shrnutí a charakterový popis nenalezneme v žádné dostupné odborné literatuře na českém trhu.

V diplomové práci je velká část věnována výzkumu, neboť právě ten považuji za stěžejní.

Při vyhodnocování výzkumu došlo k několika zajímavým zjištěním. Tím nejprínosnější je zřejmě fakt, že fanoušci fantasy literatury s upíří tematikou jsou především ženy. Jak jsem již psala v teoretické části, tento žánr je ve znamení žen. Autorky jsou ženy, hlavní hrdinky jsou ženy, a jak bylo potvrzeno ve výzkumu, čtenářky jsou také převážně ženy. Z celkového počtu 103 respondentů byl pouze jediný respondent muž.

Dalším zajímavým zjištěním je, že tento žánr literatury nezajímá pouze náctileté čtenáře. Nejvyšší věkové rozmezí mezi respondenty je 42 let. Z tohoto výsledku plyne, že fantasy literatura s upíří tematikou zajímá fanoušky v širokém věkovém rozmezí.

Jelikož mě už nyní zajímalo, zdali bude mít tento žánr do budoucna nějaký progres, nebo stagnující vývoj, záměrně jsem se na tuto předpověď zeptala v poslední otázce svých respondentů. Naprostá většina z nich (vyjma dva respondenty) je přesvědčena, že je literatura s upíří tematikou bude zajímat i v budoucnu.

Svoji práci ve spojení teoretické a praktické části považuji za přínosnou a celistvou. Za největší přínos považuji některé výsledky v kvantitativním výzkumu, ze kterého se daly vyvodit důvěryhodné závěry.

5 Použitá literatura

- SOUKUP, Václav. *Dějiny antropologie: (Encyklopedický přehled dějin fyzické antropologie, paleontologie, sociální a kulturní antropologie)*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 8024603373.
- GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999. ISBN 80-7203-124-4.
- BUNSON, Matthew. *The Vampire Encyclopedia*. New-York: Gramercy, 2000.
- AUERBACH, Loren. *Mytologie: bohové, hrdinové, mýty*. Editor Arthur Cotterell. Praha: Slovart, 2007. ISBN 978-80-7209-778-4.
- COLIN, Didier. *Slovník symbolů, mýtů a legend*. Praha: Deus, 2009, 2 sv. ISBN 978-80-87087-85-52.
- MAIELLO, Giuseppe. *Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy*. Praha: Lidové noviny, 2005, 189 s. *Mythologie (Lidové noviny)*. ISBN 80-710-6724-5.
- CURRAN, Bob. *Upíři: obsáhlá příručka o bytostech, které se plíží nocí*. V edici Cadmon. Ilustrace Alois Křesala. Praha: Dobrovský, 2008, 186 s. Cadmon. ISBN 978-80-7390-010-6.
- *Upíři, démoni*. 1. vyd. tohoto sborníku. Ilustrace Renáta Fučíková. V Praze: Plus, 2010, 331 s. ISBN 978-80-259-0066-6.
- LÉVI-STRAUSS, Claude. *Příběh Rysa*. Praha: Český spisovatel, 1995, 317 s. *Orientace (Československý spisovatel, Český spisovatel)*, sv. 14. ISBN 80-202-0582-9.
- HOLUB, František a Vladimír VONDRÁČEK. *Fantastické a magické z hlediska psychiatrie*. 4. vyd., v Colombusu 2. Bratislava: Columbus, 2003, 324 s., [74] s. obr. příl. ISBN 80-724-9139-3.
- ŠTĚPÁN, Petr. *Kniha Nosferatu: Vampýrská Bible*. Třinec: Martin Toman, 2008. 166 s. ISBN 978-80-904010-0-6.
-

6 Internetové zdroje

- VOLEK, Jaromír. Populární kultura. *Média a populární kultura* [online]. prosinec 2001, č. 1 [cit. 2012-11-09]. Dostupné z: http://rpm.fss.muni.cz/Revue/Heslar/popularni_kultura.htm
- GREENBERG, Clement. Avantgarda a kýč. [online]. [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://www.famu.cz/katedry-a-pracoviste/katedra-strihove-skladby-kss/materialy-k-vyuce/avantgarda-a-kyc-clement-greenberg/>
- Paranormální romace a urban fantasy. In: *Děti noci* [online]. 2012 [cit. 2012-11-10]. Dostupné z: <http://deti-noci.cz/2012/03/literatura/studie/paranormalni-romance-a-urban-fantasy/>
- MIKUŠ, Filip. Výšiny a nížiny umění a vědy. *Aluze* [online]. 2009, č. 1 [cit. 2012-11-12]. Dostupné z: http://www.aluze.cz/2009_01/09i_recenze.php
- Slovanští upíři. In: *Děti noci* [online]. 2011 [cit. 2012-11-13]. Dostupné z: <http://deti-noci.cz/2011/02/tajemno/mraziva-skutecnost/slovansti-upiri/>
- POLÁK, Jaroslav. Vlkodlaci, krtkodlaci a jiní dlaci z hlediska etymologie. *Blog.idnes.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://jaroslavpolak.blog.idnes.cz/c/270384/Vlkodlaci-krtkodlaci-a-jini-dlaci-z-hlediska-etymologie.html>
- Proměna ve vlka: šamanismus, ztotožnění s totemem či vstup do bojového bratrstva. In: *Science World* [online]. 2005 [cit. 2012-11-24]. Dostupné z: <http://scienceworld.cz/historie/promena-ve-vlka-samanismus-ztotozneni-s-totmem-ci-vstup-do-bojoveho-bratrstva-1947/>

7 Doporučená literatura

odborná literatura:

- ZHRÁDKA, Pavel. *Vysoké versus populární umění*. Olomouc: Periplum, 2009. ISBN 978-80-86624-48-8.
- KOZÁK, Jaromír. *Dom Calmet a jeho Pojednání o upírech*. Vyd. 1. Olomouc: Fontána, c2006, 222 s. ISBN 80-733-6321-6.

beletrie:

- MEYEROVÁ, Stephenie. *Stmívání: Twilight sága*. Praha: Egmont, 2005. 407 s. ISBN 978-80-252-0898-4.
- MEYEROVÁ, Stephenie. *Nový měsíc: Twilight sága*. Praha: Egmont, 2008. 464 s. ISBN 978-80-252-0899-1.
- MEYEROVÁ, Stephenie. *Zatmění: Twilight sága*. Praha: Egmont, 2008. 480 s. ISBN 978-80-252-0834-2.
- MEYEROVÁ, Stephenie. *Rozbřesk: Twilight sága*. Praha: Egmont, 2009. 604 s. ISBN 978-80-252-1160-1.
- MEADOVÁ, Richelle. *Vampýrská akademie*. Ostrava: Domino, 2009. 279 s. ISBN 978-80-7303-468-9.
- MEADOVÁ, Richelle. *Vampýrská akademie 2: Mrazivý polibek*. Ostrava: Domino, 2010. 264 s. ISBN 978-80-7303-511-2.
- MEADOVÁ, Richelle. *Vampýrská akademie 3: Stínem políbená*. Ostrava: Domino, 2010. 322 s. ISBN 978-80-7303-523-5.
- MEADOVÁ, Richelle. *Vampýrská akademie 4: Krvavý slib*. Ostrava: Domino, 2010. 367 s. ISBN 978-80-7303-547-1.
- MEADOVÁ, Richelle. *Vampýrská akademie 5: Spoutání magií*. Ostrava: Domino, 2010. 355 s. ISBN 978-80-7303-569-3.
- BRIGGSOVÁ, Patricia. *Měsíční píseň*. Ostrava: Fantom Print, 2009. 283 s. ISBN 978-80-7398-056-6.

- BRIGGSOVÁ, Patricia. *Krevní pouto*. Ostrava: Fantom Print, 2010. 286 s. ISBN 978-80-7398-073-3.
- BRIGGSOVÁ, Patricia. *Železný polibek*. Ostrava: Fantom Print, 2010. 255 s. ISBN 978-80-7398-091-7.
- BRIGGSOVÁ, Patricia. *Zkřížené hnáty*. Ostrava: Fantom Print, 2011. 256 s. ISBN 978-80-7398-110-5.
- SMITHOVÁ, L.J. *Upíří deníky: Probuzení*. Praha: Fragment, 2009. 247 s. ISBN 978-80-253-0854-7.
- SMITHOVÁ, L.J. *Upíří deníky: Souboj*. Praha: Fragment, 2009. 231 s. ISBN 978-80-253-0955-1.
- SMITHOVÁ, L.J. *Upíří deníky: Zášť*. Praha: Fragment, 2010. 239 s. ISBN 978-80-253-0968-1.
- SMITHOVÁ, L.J. *Upíří deníky: Temné shledání*. Praha: Fragment, 2010. 271 s. ISBN 978-80-253-0969-8.
- SMITHOVÁ, L.J. *Upíří deníky: Návrat*. Praha: Fragment, 2010. 224 s. ISBN 978-80-253-1082-3.
- SMITHOVÁ, L.J. *Upíří deníky: Soumrak*. Praha: Fragment, 2011. 360 s. ISBN 978-80-253-1083-0.
- HARRISOVÁ, Charlaine. *Pravá krev: Mrtví do soumraku*. Praha: Baronet, 2009. 296 s. ISBN 978-80-7384-189-8.
- HARRISOVÁ, Charlaine. *Pravá krev: Upíři v Dallasu*. Praha: Baronet, 2009. 264 s. ISBN 978-80-7384-243-7.
- HARRISOVÁ, Charlaine. *Pravá krev: Mrtví pro svět*. Praha: Baronet, 2010. 309 s. ISBN 978-80-7384-303-8.
- HARRISOVÁ, Charlaine. *Pravá krev: Klub mrtvých*. Praha: Baronet, 2010. 256 s. ISBN 978-80-7384-282-6.
- HARRISOVÁ, Charlaine. *Pravá krev: Dočista mrtví*. Praha: Baronet, 2010. 288 s. ISBN 978-80-7384-342-7.
- HARRISOVÁ, Charlaine. *Pravá krev: Bezpochyby mrtví*. Praha: Baronet, 2010. 323 s. ISBN 978-80-7384-361-8.
- HARRISOVÁ, Charlaine. *Pravá krev: Všichni mrtví*. Praha: Baronet, 2011. 320 s. ISBN 978-80-7384-372-4.

- CASTOVÁ, P.C.; CASTOVÁ, Kristin. *Škola noci 1: Označená*. Praha: Knižní klub, 2009. 299 s. ISBN 978-80-242-2576-0.
- CASTOVÁ, P.C.; CASTOVÁ, Kristin. *Škola noci 2: Zrazená*. Praha: Knižní klub, 2010. 317 s. ISBN 978-80-242-2631-6.
- CASTOVÁ, P.C.; CASTOVÁ, Kristin. *Škola noci 3: Vyvolená*. Praha: Knižní klub, 2010. 267 s. ISBN 978-80-242-2686-6.
- CASTOVÁ, P.C.; CASTOVÁ, Kristin. *Škola noci 4: Nezkrotná*. Praha: Knižní klub, 2010. 334 s. ISBN 978-80-242-2775-7.
- CASTOVÁ, P.C.; CASTOVÁ, Kristin. *Škola noci 5: Pronásledovaná*. Praha: Knižní klub, 2010. 366 s. ISBN 978-80-242-2839-6.

8 Přílohy

8.1 Dekret Marie Terezie

„Marie Terezie, královna a císařovna. Již před nějakým časem jsme museli hořce konstatovat, že nejen mnozí obyvatelé našich zemí v jejich lehkomyšlnosti došli už tak daleko, že považují duchy a čarodějnictví pouze za plod svých snů a představivosti nebo jsou podvedeni podfukáři a navíc důvěřují lidem, kteří se prezentují jako posedlí d'áblem. A to ještě není všechno, jejich lehkomyšlnost dochází až tak daleko, že se v tom nechávají utvrzovat lidmi plnými předsudků. V našem moravském kraji se situace v poslední době vyhroutil tak, že dochází na některých hřbitovech k exhumacím. Jako ospravedlnění jim slouží tvrzení, že jsou zasaženi tak zvanou „posmrtnou magií“, některá těla byla dokonce spálena. V těchto případech výsledky výzkumu vedly k jednoduchým přirozeným údajům.

Od chvíle, jako v ostatních případech, zde zaznamenáme pouze pověru a podvod a neboť nechceme v našich zemích připustit do budoucna podobné hříšné výstřelky a tím spíše chceme poskytnout ochranu vyhovujícími tresty, a tak v našem přelaskavém řádu se do budoucna v podobných případech nebude moci duchovenstvo o ničem rozhodovat bez předchozího projednání se státními úřady.

V případě, ve kterém by se zjistily podobné zásahy duchů, čarodějnictví, exhumací, nebo někoho kdo se vydává za posedlého d'áblem, necht' je toto všechno oznámeno příslušným státní úřadům a případ bude tímto úřadem vyšetřen za přítomnosti odborného lékaře. Necht' je také zjištěno, jestli a jakým podvodem to bylo skryto, a do jaké míry mají být původci podvodu potrestáni. V návaznosti pak pro vás z toho plyne povinnost ohlásit naše nařízení, budete-li to považovat za potřebné. Je nutné to taktéž oznámit souvisejícím církevním pořádkům a příkázat jim, aby šířili pomocí svých podřízených potřebné pastorální instrukce, nařídít jim, aby oznamovali skutky komponentním státním úřadům a uvedli v chod příslušné výzkumy. Tudíž de casu in casu nám o všem bude podána zpráva.“⁴⁴

⁴⁴ MAIELLO, Giuseppe. *Vampyrismus v kulturních dějinách Evropy*. Praha: Lidové noviny, 2005, Mythologie (Lidové noviny), 165 s. ISBN 80-710-6724-5.